

Bruselj, 6. november 2025
(OR. en)

15038/25

ENER 578
CLIMA 512

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj: za generalno sekretarko Evropske komisije:
direktorica Martine DEPREZ

Datum prejema: 6. november 2025

Prejemnik: Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije

Zadeva: POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU,
EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU
REGIJ
Poročilo o stanju energetske unije za leto 2025
(v skladu z Uredbo (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije in
podnebnih ukrepov)

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2025) 667 final.

Priloga: COM(2025) 667 final

Bruselj, 6.11.2025
COM(2025) 667 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Poročilo o stanju energetske unije za leto 2025

**(v skladu z Uredbo (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebnih
ukrepov)**

1. UVOD: IZGRADNJA MOČNE ENERGETSKE UNIJE

Kot je poudarjeno v Draghijevem poročilu, so visoki stroški energije v središču izzivov, s katerimi se sooča Evropa. Čeprav so cene energije znatno nižje kot med energetske krizo leta 2022, so še vedno znatno višje kot pri naših konkurentih in se med državami članicami EU močno razlikujejo, kar še vedno vzbuja zaskrbljenost številnih industrij in evropskih državljanov. To je predvsem posledica odvisnosti Evrope od uvoženih fosilnih goriv, katerih vrednost je **leta 2024 znašala skoraj 375 milijard EUR**¹, in strukturne neučinkovitosti zaradi nepopolne povezanosti elektroenergetskega sistema EU.

Resnična energetska unija, oprta na domačo proizvodnjo čiste energije, ki temelji na močnem sektorju energije iz obnovljivih virov in učinkoviti rabi, je ključna za varnost in konkurenčnost EU ter uresničitev naših ciljev podnebne nevtalnosti. Evropa je leta 2024 v mešanici virov električne energije dosegla že 47-odstotni delež obnovljivih virov energije, ukrepi za energijsko učinkovitost pa so po ocenah privedli do približno **120 milijard EUR prihrankov** pri računih za energijo, kar utira pot energetske neodvisnosti.

Komisija je v začetku leta 2025 predstavila **dogovor o čisti industriji**, v katerem so opisani ukrepi za znižanje cen energije in ustvarjanje kakovostnih delovnih mest ter ustrezne razmere, v katerih se bodo podjetja lahko uspešno razvijala, kar zadeva financiranje, vodilne trge, trgovino in dostop do virov. Podnebna nevtalnost je v industrijsko politiko vključena z **dogovorom o čisti industriji**, v katerem so opredeljeni konkretni ukrepi za preoblikovanje razogljčenja v gonilo rasti evropske industrije. Hkrati se z **akcijskim načrtom za cenovno dostopno energijo** uvajajo kratkoročni in strukturni ukrepi za zagotavljanje stabilnih in predvidljivih stroškov energije, povečanje učinkovitosti ter širitev proizvodnje energije iz obnovljivih virov, s čimer se zagotavlja, da lahko podjetja ostanejo konkurenčna, odjemalci pa imajo koristi od cenovno dostopne energije. Ti pobudi skupaj zaznamujeta novo fazo za dokončanje energetske unije in vzpostavitev resnično povezanega energetskega sistema, ki bo omogočal prost pretok poceni domače čiste energije po vsej Evropi.

V zadnjih letih je hitro spreminjajoče se geopolitično okolje vplivalo na svetovne trge energije. Rusija energijo uporablja kot orožje, s tem pa ogroža energetske varnost Evrope ter vpliva na gospodarsko stabilnost in rast Unije. EU je v odziv na to maja 2022 začela izvajati **načrt REPowerEU**, da bi v skladu z Izjavo iz Versaillesa postopno odpravila svojo odvisnost od ruskih fosilnih goriv. Vsi nacionalni načrti za okrepanje in odpornost v okviru instrumenta NextGenerationEU zdaj vključujejo **poglavje o REPowerEU** z ocenjenimi naložbami v skupni višini 65,3 milijarde EUR. Zaradi hitrega usklajenega evropskega ukrepanja in sodelovanja z mednarodnimi partnerji se je uvoz plina iz Rusije v EU zmanjšal s 45 % leta 2021 na 19 % leta 2024 in na 12 % leta 2025 (do avgusta) ob prekinitvi tranzita prek Ukrajine. Zaradi prizadevanj in sankcij EU se je zmanjšal tudi uvoz ruske nafte, in sicer s 27 % v začetku leta 2022 na 3 % v prvi polovici leta 2025², uvoz ruskega premoga pa je bil popolnoma opuščen.

Da bi v celoti odpravili odvisnost, je Komisija maja 2025 izpolnila svojo obljubo, da bo odpravila še preostale odvisnosti, in predstavila **časovni načrt za odpravo uvoza ruske energije**, temu pa je junija sledil prvi zakonodajni predlog. Ta prelomni predlog, o katerem se trenutno pogajata sozakonodajalca, vključuje **jasno politično sporočilo**, tj. da Evropa ne bo več dopuščala, da bi se oskrba z energijo uporabljala kot orožje. To je v skladu z **19. svežnjem sankcij** proti Rusiji, v katerem je Komisija predlagala prepoved uvoza ruskega utekočinjenega zemeljskega plina v celotni EU od 1. januarja 2027 skupaj s strožjimi ukrepi proti floti v senci ter popolno prepovedjo transakcij za Rosneft in Gazprom Neft, da bi zajezili denarne tokove, povezane z nafto.

¹ [Imports of energy products to the EU down in 2024](#) (Zmanjšanje uvoza energentov v EU leta 2024) – novice – Eurostat.

² [Quarterly reports highlight solar record and progress away from Russian gas](#) (V četrtletnih poročilih sta poudarjena rekordna raven sončne energije in napredek pri opuščanju ruskega plina) – Evropska komisija. [EU imports of energy products - latest developments](#) (Uvoz energentov v EU – najnovejši razvoj dogodkov) – pojasnjena statistika – Eurostat.

Evropa je najhitreje segrevajoča se celina na svetu, kar ogroža njeno blaginjo in varnost. EU želi z zmanjšanjem odvisnosti od fosilnih goriv iz Rusije in preostalega sveta ne le okrepiti svojo energetske neodvisnosti, temveč tudi zaščititi svoje državljane ter si prizadevati za vodilno vlogo Evrope pri razogljičenju, saj se EU ne more zanašati na fosilna goriva, ki jih ne proizvaja.

Po **Oceni končnih posodobljenih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov na ravni celotne EU**, ki jo je izvedla Komisija, bo EU, če bodo države članice te načrte izvajale skupaj s politikami EU, vse bližje uresničitvi svojih ciljev glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov in energije iz obnovljivih virov do leta 2030. Vendar še vedno obstaja znatna vrzel na področju energijske učinkovitosti, kar kaže, da so za uresničitev ciljev EU glede prihrankov energije do leta 2030 potrebni dodatni ukrepi in okrepljeno izvajanje. Potrebni so tudi nadaljnji ukrepi za zagotovitev potrebnih naložb in financiranja.

Čeprav so se čiste naložbe v zadnjih letih pospešile, zlasti s podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter kohezijskih skladov, sedanje ravni naložb ne dosegajo ocenjenih letnih potreb po naložbah v energetske sistem, ki za obdobje 2026–2030 znašajo **660 milijard EUR**, za obdobje 2031–2040 pa še več, za uresničitev naših podnebnih in energetskih ciljev³.

Glede na navedeno je v predlogu za ambiciozen večletni finančni okvir v višini 1,98 bilijona EUR za obdobje 2028–2034 (v tekočih cenah) predlagano petkratno povečanje proračuna **Instrumenta za povezovanje Evrope** za čezmejno energetske infrastrukturo, **kar jasno kaže, da je treba nujno znatno povečati naložbe v evropska omrežja.**

Letno poročilo o stanju energetske unije je letni pregled napredka EU pri uresničevanju ciljev energetske unije in prehodu na čisto energijo.

V letošnjem poročilu je predstavljen napredek, dosežen v obdobju 2024–2025, in opisano, kako se je EU v prvem letu mandata te Komisije odzivala na spreminjajoče se svetovne in domače izzive. Poročilo je razdeljeno na tri dele: najprej je obravnavan **napredek pri izvajanju akcijskega načrta za cenovno dostopno energijo in kako ta načrt podpira izvajanje ciljev politike do leta 2030.** V drugem delu je analizirano **trenutno stanje izvajanja energetske unije** v vseh njenih petih razsežnostih, in sicer na podlagi rezultatov ocene dveletnih poročil držav članic o napredku pri izvajanju nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov, predloženih leta 2025. **Tretji del je usmerjen v prihodnost in utira pot odločnim ukrepom za dokončanje energetske unije ter pripravo okvira podnebne in energetske politike za prihodnje desetletje.**

³ *Energy in the next long-term EU budget: Commission invites input* (Energija v naslednjem dolgoročnem proračunu EU: Komisija poziva k predložitvi prispevkov).

KLJUČNI DOSEŽKI LETA 2025 NA POTI K RESNIČNI ENERGETSKI UNIJI

- **Akcijski načrt za cenovno dostopno energijo**, ki ga je Komisija 26. februarja 2025 predstavila skupaj z **dogovorom o čisti energiji**, bo prispeval k zmanjšanju stroškov energije za industrijo, podjetja in državljanje. Vsebuje celovit sklop ukrepov, vključno z mobilizacijo naložb, spodbujanjem prožnosti in poenostavljenim izdajanjem dovoljenj za povečanje oskrbe s čisto in cenovno dostopno energijo, naložbami v ukrepe za energijsko učinkovitost ter okrepitvijo omrežja.
- Da bi podprla njegovo izvajanje, je Komisija 2. julija 2025 sprejela sveženj smernic o **spodbujanju predhodnih naložb v omrežja, inovativnih tehnologij za energijo iz obnovljivih virov in oblik uvajanja energije iz obnovljivih virov, določanju območij za omrežno infrastrukturo in infrastrukturo za shranjevanje ter reviziji metodologij za obračun omrežnih tarif**, da bi države članice, nacionalne regulativne organe in upravljavce omrežij podprla pri širitvi obnovljivih virov energije, krepitvi naših omrežij in načrtovanju omrežja ter oblikovanju omrežnih tarif, ki spodbujajo prožnost in stroškovno učinkovito uporabo omrežja.
- Komisar Jørgensen je 4. septembra 2025 napovedal prva **tristranska sporazuma za cenovno dostopno energijo, ki zajemata odobalno vetrno energijo in omrežja ter shranjevanje energije**, sklenjena pa naj bi bila v prihodnjih mesecih. V teh pogodbah bodo s povezovanjem proizvajalcev energije, industrijskih odjemalcev in javnega sektorja, ki ga zastopajo države članice in Komisija, določene vzajemne zaveze za sprostitev naložb, potrebnih za hitro vključitev domače, cenovno dostopne energije v sistem. Poleg tega Komisija trenutno ocenjuje možnosti za podobne pogodbe v drugih sektorjih, kot je biometan, energijska učinkovitost, mali modularni reaktorji in energetska povezovanje podatkovnih centrov.
- EU je močno zmanjšala svojo odvisnost od ruske energije: **uvoz plina iz Rusije (plin iz plinovodov in utekočinjeni zemeljski plin) se je s 45 % leta 2021 zmanjšal na 12 % leta 2025 (do avgusta)**, uvoz nafte pa se je zaradi uvedenih sankcij s 27 % v začetku leta 2022 zmanjšal na le 3 %. Ta znatna zmanjšanja, ki so rezultat usklajenih ukrepov EU in prizadevanj za diverzifikacijo virov energije, pomenijo pomemben korak k postopni opustitvi uvoza ruske energije in okrepitvi energetske varnosti Unije.
- V **časovnem načrtu za odpravo uvoza ruske energije**, ki ga je Komisija predstavila 6. maja 2025, je določen usklajen in postopen pristop k odpravi uvoza ruskega plina, nafte in jedrske energije v EU. Prvi **zakonodajni predlog uredbe o postopnem opuščanju uvoza ruskega zemeljskega plina** bo zagotovil postopno, vendar učinkovito opustitev ruskega plina in nafte, hkrati pa ohranil zanesljivost oskrbe EU in stabilnost trga. Določa tudi ukrepe za okrepitev preglednosti in spremljanja zanesljivosti oskrbe EU z energijo s popolno odpravo odvisnosti EU od ruske energije. Komisija je v 19. svežnju sankcij proti Rusiji predlagala prepoved uvoza ruskega utekočinjenega zemeljskega plina v celotni EU od 1. januarja 2027 skupaj s strožjimi ukrepi proti floti v senci ter popolno prepovedjo transakcij za Rosneft in Gazpromneft, da bi zajezili denarne tokove, povezane z nafto.
- Estonija, Latvija in Litva so 9. februarja 2025 svoja omrežja električne energije uspešno sinhronizirale s sinhronim območjem celinske Evrope. **Sinhronizacija baltskih držav** je vodilni projekt za zagotavljanje energetske varnosti EU, ki mu je Komisija v zadnjih 15 letih zagotavljala politično, tehnično in finančno podporo brez primere. To vključuje več kot 1,23 milijarde EUR nepovratnih sredstev iz Instrumenta za povezovanje Evrope ter 60 milijonov EUR iz mehanizma za okrevanje in odpornost.
- **EU se pripravlja na zimo in krivulja polnjenja skladišč plina** je v skladu z zabeleženim povprečjem za obdobje 2016–2021 (83 % do začetka oktobra) ter na dobri poti, da do 1. novembra doseže ciljnih 90 %. Nedavne spremembe uredbe o skladiščenju plina zagotavljajo večjo prožnost ter državam članicam pomagajo optimizirati obratovanje skladišč in okrepiti energetska varnost.
- **Končni nacionalni energetska in podnebni načrti** kažejo, da so države članice **znatno zmanjšale vrzel pri doseganju energetska in podnebnih ciljev za leto 2030**, saj naj bi se po ocenah skupne neto emisije toplogrednih plinov do leta 2030 zmanjšale za približno 54 % v primerjavi z letom 1990, pri čemer bi bila vrzel v ambicijah za uresničitev ciljnih 42,5 % energije iz obnovljivih virov omejena na 1,5 %, vendar so potrebna dodatna prizadevanja glede prispevkov držav članic k cilju 11,7-odstotne energijske učinkovitosti do leta 2030 ter glede zagotavljanja potrebnih naložb in financiranja. Komisija pozorno spremlja izvajanje načrtov in preučuje nadaljnje ukrepe za uresničitev projekcij držav članic. Da bi podprla odpravljanje vrzeli v energijski učinkovitosti, je na neformalni seji Sveta za energijo od 4. do 5. septembra 2025 ustanovila forum za ukrepanje na področju učinkovitosti.

- **Projektna skupina za energetska unija**, ki je bila napovedana v akcijskem načrtu za cenovno dostopno energijo in vzpostavljena že junija 2025, združuje visoke predstavnike Komisije in držav članic, da bi se izboljšalo usklajevanje v okviru energetske unije ter okrepila njeno upravljanje in dokončanje. Cilj skupine je dati **politični vzgib** konkretnim ključnim izzivom, ki oblikujejo naš prihodnji skupni energetska sistem.
- **Nova nameščena zmogljivost za energijo iz obnovljivih virov** v letu 2024 je ocenjena na približno **77 GW** (12,9 GW za vetrno energijo in 65,5 GW za sončno energijo), kar v primerjavi z letom 2023 predstavlja 17-odstotno letno povečanje. Proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov je leta 2024 utrdila svoj vodilni položaj v EU, saj je bilo tako proizvedene 47,3 % vse električne energije. Sončna energija je junija 2025 prvič postala največji vir energije v EU.
- **Za uresničitev cilja EU do leta 2030, ki je 42,5 % energije iz obnovljivih virov** v porabi energije v EU (pri čemer je ambicioznejši cilj 45 %), bo treba v **prihodnjih letih veliko hitreje uvajati obnovljive vire energije**, saj bo za dosego naslednje referenčne točke, ki za leto 2025 znaša 29,7 %, potrebno letno povečanje za 2,6 odstotne točke.
- Kar zadeva prehod s fosilnih goriv, se **proizvodnja in uporaba premoga še naprej zmanjšujeta**. Med letoma 2018 in 2024 je EU približno prepolovila uporabo tako črnega kot rjavega premoga.
- **Poraba primarne energije** v EU se je leta 2023 v primerjavi z letom 2022 zmanjšala za 4,1 %, poraba končne energije pa za 3 %. Poraba končne energije se je najbolj zmanjšala v stanovanjskem sektorju, sledita pa mu industrijski in storitveni sektor.
- 11. septembra 2025 se je začela izvajati **pobuda za energetska učinkovitost v malih in srednjih podjetjih** za podporo energetskim naložbam za 350 000 malih in srednjih podjetij po vsej Evropi z novimi finančnimi sredstvi v višini 17,5 milijarde EUR (2025–2027). Komisija bo še naprej mobilizirala javni in zasebni kapital prek koalicij, nacionalnih vozlišč, naložbenih platform in podpore EIB ter spodbujala vzpostavitev novih naložbenih orodij za povečanje energetska učinkovitosti.
- V osmem **usmeritvenem jedrskem programu** Komisije iz junija 2025 je celovit, na dejstvih temelječ pregled trendov na področju razvoja jedrske energije. Za uresničitev načrtov držav članic bodo potrebne znatne naložbe, ki so ocenjene na 241 milijard EUR do leta 2050, zajemale pa bodo novogradnjo velikih reaktorjev in podaljšanje življenjske dobe (osnovni scenarij z zmogljivostjo 109 GW). Konec leta 2024 je v 12 državah članicah obratoval 101 jedrski reaktor, kar je skoraj četrtina od več kot 400 delujočih reaktorjev na svetu.
- Komisija je vzpostavila **platformo EU za energijo in surovine**, da bi izkoristila velikost evropskega trga in evropskim podjetjem omogočila učinkovito nabavo izdelkov in surovin, povezanih z energijo. Vključuje različne mehanizme z namenom zajemanja vodika, surovin, biometana, utekočinjenega zemeljskega plina in zemeljskega plina.
- V okviru širših prednostnih nalog širitve se je **nadaljevalo delo za uskladitev držav kandidatk z energetskimi politikami EU**. Potekala so srečanja za analitično preverjanje **Ukrajine in Moldavije**, da bi ocenili njuno usklajenost s pravnim redom EU na področju energetike. Komisija je zaključila postopek analitičnega preverjanja za **Albanijo in Severno Makedonijo**. Za **Srbijo in Črno goro** potekajo pogajanja o poglavjih 15 (energija) in 21 (vseevropska omrežja) sklopa 4 pristopnega procesa.
- Predsednica Ursula von der Leyen je januarja 2025 vzpostavila **globalni forum za energetska prehode**, ki bo osredotočen na izvedbo prvega pregleda globalnega stanja ter bo potrožil svetovne zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in podvojil stopnjo izboljšanja energetska učinkovitosti do leta 2030.
- Poleg tega je Komisija oktobra 2025 sprejela **sporočilo o novi viziji EU za okrepitev globalnega podnebnega in energetskega prehoda**.
- Za **strateški načrt za energetska tehnologijo** se predlaga nov okvir upravljanja, ki bo omogočil oblikovanje skupnih programov izvajanja in naložb za vsako tehnologijo za čisto energijo, s čimer se bo poglobilo sodelovanje med EU, državami članicami ter deležniki s področja raziskav in inovacij v skladu z ambicijami akta o neto ničelni industriji.

2. IZVAJANJE AKCIJSKEGA NAČRTA ZA CENOVNO DOSTOPNO ENERGIJO

Evropska unija se sooča z neodločljivim izzivom: **visoke in nestanovitne cene energije ogrožajo javno podporo energetskega prehodu, saj je 47 milijonov Evropejcev prizadela energetska revščina**, vse večje razlike v cenah v primerjavi z drugimi večjimi gospodarstvi pa ogrožajo konkurenčnost industrije EU.

Da bi rešila skupne izzive zaradi odvisnosti od uvoza dragih fosilnih goriv, neučinkovitosti na trgu energije ter nepopolne povezanosti energetskega sistema, EU celovito pristopa k dokončanju energetske unije. V akcijskem načrtu za cenovno dostopno energijo so predstavljeni ukrepi za kratkoročno zmanjšanje stroškov energije, kot je znižanje davkov na električno energijo, ki v nekaterih državah članicah že kažejo rezultate, cilj načrta pa je z bolj strukturnimi ukrepi posodobiti energetski sistem Evrope, in sicer z naložbami v omrežja in povezovalne daljnovode, izboljšanjem omogočitvenih pogojev, kot sta izdajanje dovoljenj in upravljanje, ter spodbujanjem proizvodnje energije iz obnovljivih virov in energijske učinkovitosti. Komisija je zavezana hitremu izvajanju tega načrta in podpora državam članicam v vseh fazah. Komisija je 21. oktobra napovedala, da bo okrepila prizadevanja za znižanje cen energije s [sklopom sedmih ukrepov v pomoč industrijam in porabnikom](#). Pregled napredka, doseženega pri posameznem ukrepu iz načrta, je v Prilogi 1.

Ukrepi držav članic za znižanje obdavčitve energije

[Danska je predstavila predlog zakona o finančah za leto 2026](#), ki vključuje znižanje davka na električno energijo na najnižjo stopnjo EU v obdobju 2026–2027. To je zmanjšanje s približno 97 EUR/MWh na približno 1,1 EUR/MWh oziroma skoraj na ničlo. Po navedbah Danske bo to privedlo do prihrankov v višini 134 EUR/leto (1 000 DKK) na osebo in približno 533 EUR/leto (3 975 DKK) na družino z zaposlenima staršema, ki živi v hiši (3. september).

[Nemčija je napovedala, da namerava znižati davke na električno energijo](#) v določenih sektorjih (industrija, kmetijstvo, gozdarstvo) na najnižjo stopnjo EU, kar bo koristilo približno 600 000 podjetjem, [ob podpori](#) v višini 1,5 milijarde EUR v letu 2026 in 3 milijard EUR v letu 2027 ter s 6,5 milijarde EUR za podporo stroškom prenosnega omrežja (3. september).

Nadaljnje povezovanje energetskega sistema EU

Dokončanje energetske unije je ključno za odpravo neučinkovitosti na notranjem trgu energije. Za energetski sistem EU sta še vedno značilna omejena čezmejna zmogljivost in nepovezanost energetskega sistema, kar povzroča nenadne poraste cen in regionalne razlike v cenah. To preprečuje optimalno uporabo čiste električne energije in ogroža zanesljivost oskrbe. Polovica evropskih potreb po čezmejni infrastrukturi ostaja neizpolnjena, dolge čakalne vrste za priključitev proizvajalcev energije iz obnovljivih virov in njihovih odjemalcev na omrežje pa ovirajo konkurenčnost Evrope ter energetska varnost in prehod.

Tudi **shranjevanje** ostaja ključni izziv: kljub rekordni rasti je zmogljivost EU za shranjevanje energije baterij leta 2024 znašala le 61 GWh, nekatere ocene pa kažejo, da mora EU **do leta 2030** doseči 200 GW zmogljivosti shranjevanja energije, kar ustreza najmanj 18,5 GW letno⁴.

Da bi odpravili te vztrajne vrzeli in hitreje zagotovili koristi popolnoma povezane energetske unije, je Komisija ustanovila **projektno skupino za energetska unijo**. Združevala bo visoke predstavnike Komisije, držav članic, ustreznih organov EU in deležnikov ter poglobila politično sodelovanje pri vprašanjih, kot so pospešitev medsebojne povezanosti, uvajanje shranjevanja, digitalizacija energetskega sistema, izboljšanje pripravljenosti na zahtevne razmere v elektroenergetskem sistemu ter izboljšanje načrtovanja omrežij v državah članicah.

⁴ [New report: European battery storage grows 15% in 2024, EU energy storage action plan needed](#) (Novo poročilo: evropska zmogljivost shranjevanja energije v baterijah se je leta 2024 povečala za 15 %, potreben je akcijski načrt EU za shranjevanje energije) – SolarPower Europe.

Da bi Komisija podprla izvajanje akcijskega načrta za cenovno dostopno energijo, zmanjšala stroške energetskega sistema in države članice podprla pri upravljanju prehoda, je sprejela vrsto smernic. Te med drugim vključujejo [smernice o predhodnih naložbah](#), katerih namen je zagotoviti, da se elektroenergetska omrežja širijo in krepijo v skladu s prihodnjimi potrebami in naraščajočim povpraševanjem. Komisija bo v priporočilu v zvezi z metodologijami za obračun omrežnih tarif tudi oblikovala ustrezne cenovne signale za naložbe v prožnost, prilagajanje odjema in učinkovito uporabo omrežja. Ker tarife bolje usklajujejo s potrebami sistema, na primer z elementoma časa uporabe in lokacije, prispevajo k zmanjšanju konične obremenitve, izboljšujejo prožnost, preprečujejo prezasedenost in navsezadnje zmanjšujejo stroške za odjemalce.

Sveženj za evropska omrežja, ki bo predstavljen pozneje v tem letu, je med drugim namenjen povečanju vloge EU pri načrtovanju infrastrukture ter krepitvi načrtovanja in izvajanja čezmejnih povezav v EU. Eden od ciljev svežnja bo pomagati pri pospeševanju razvoja nacionalnih omrežij, racionalizaciji in poenostavitvi postopkov izdaje dovoljenj za omrežja, shranjevanje in obnovljive vire energije ter izboljšanju mehanizmov delitve stroškov. Ti ukrepi bodo s spodbujanjem pravočasnega izvajanja energetskih projektov in krepitvijo povezovanja trgov pripomogli k zmanjšanju ozkih grl v sistemih, povečanju vključevanja obnovljivih virov energije in znižanju cen za odjemalce. Komisija začne tudi **pobudo za energetske avtoceste**, s katero želi odpraviti osem ključnih ozkih grl v energetske infrastrukturi EU ter pri tem povezati vlade in razvijalce, na koncu pa zagotoviti cenovno dostopnejšo energijo v Evropi.

Ukrepi držav članic za naložbe v omrežja

Španija je napovedala, da bo do leta 2030 [potrebovala naložbe v omrežje v višini 13,59 milijarde EUR](#), da bi ugodila številnejšim zahtevam za priključitev na omrežje. S tem bo omogočila priključitev 13,1 GW za obnovljivi vodik, 9 GW za industrijske obrate, 3,8 GW za podatkovne centre, 1,8 GW za stavbe in 1,2 GW za pristanišča. Da bi omogočila takšne naložbe, [pripravlja osnutek predloga](#).

Stroški neučinkovitosti pri uporabi naših obstoječih omrežij v obliki prerazporejanja že danes znašajo **5,2 milijarde EUR na leto**. Če to ne bo obravnavano, bi se lahko do leta 2030 povečali na 26 milijard EUR na leto. Čezmejno trgovanje z električno energijo na notranjem trgu odjemalcem že danes prinaša koristi v višini približno 34 milijard EUR na leto.

Te koristi se lahko znatno povečajo s tesnejšim povezovanjem trga in boljšim upravljanjem, saj omogočata nemoten čezmejni pretok električne energije in boljši nadzor nad ustreznimi procesi. Do leta 2030 lahko nadaljnje povezovanje trga energije te koristi poveča na **40–43 milijard EUR na leto**. Komisija bo z objavo **bele knjige o tesnejšem povezovanju trga električne energije** začela tudi razmislek o poglobitvi povezovanja notranjega trga električne energije.

Vzpostavljena je bila tudi delovna skupina za trg plina, da bi preučila delovanje trga plina in temeljito ocenila nadzorne postopke, pri tem pa opredelila področja, ki jih je treba izboljšati, in zagotovila optimalno delovanje trgov energije. Njene ugotovitve se pričakujejo **do konca leta**, skupaj z morebitnimi priporočili, namenjenimi spodbujanju odpornejšega in učinkovitejšega energetskega sistema v prihodnosti.

Pospešitev prehoda na čisto energijo

Mešanica energijskih virov v EU je še vedno močno odvisna od večinoma uvoženih fosilnih goriv. Približno 70 % energije, porabljene v EU leta 2023, je bilo proizvedene iz fosilnih virov, od katerih jih je bilo skoraj 90 % uvoženih. Samo v letu 2024 so stroški uvoza za Evropo presegli 375 milijard EUR.

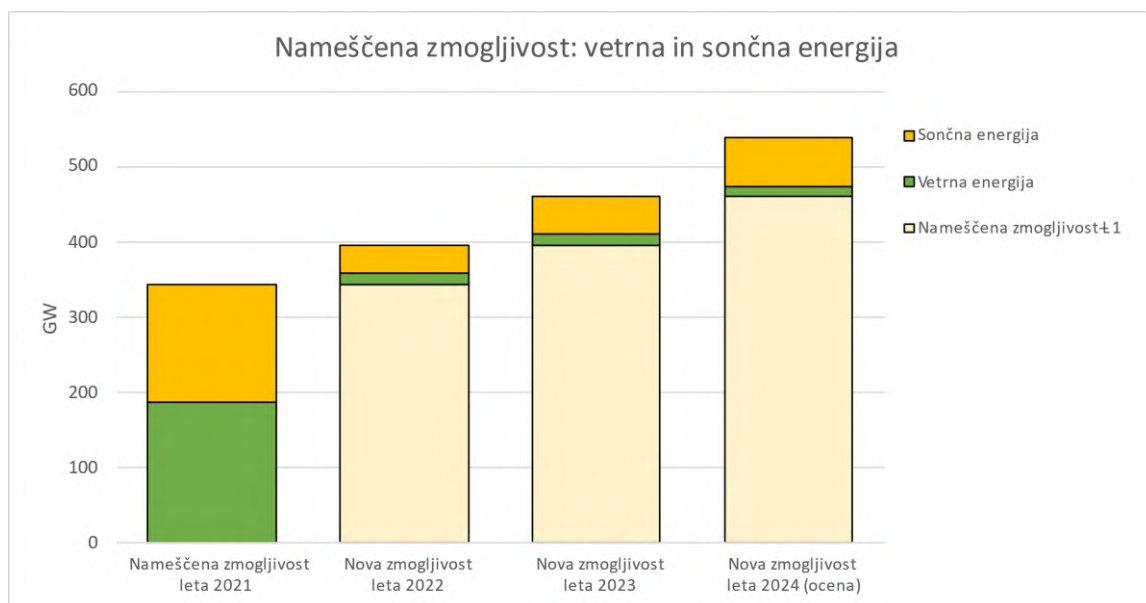
Da bi države članice podprle porabo dražjih fosilnih goriv, so leta 2024 za subvencije za fosilna goriva namenile približno **petino več javnih sredstev** (+18 %) kot leta 2021 (leto pred krizo), čeprav se je raven teh subvencij znižala za več kot tretjino v primerjavi z letom 2023 (–34 %) in

prepolovila v primerjavi z letom 2022, ko je prišlo do motenj v oskrbi z energijo (-49 %)⁵. Ta odvisnost od uvoženih goriv zelo ogroža energetska varnost in odpornost EU⁶ ter zavira konkurenčnost, saj izkrivlja spodbude za naložbe v energetska prehod.

Zato mora EU diverzificirati in povečati svojo domačo proizvodnjo čiste energije.

Znaten napredek je že viden. Odjemalci električne energije v EU so med letoma 2021 in 2023 zaradi proizvodnje električne energije iz novih fotovoltaičnih in vetrnih zmogljivosti prihranili 100 milijard EUR, kar dokazuje, kako pomembno je sprostiti potencial energije iz obnovljivih virov za zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv in zmanjšanje stroškov⁷.

Hitra širitev omrežja in njegovo povezovanje sta bistvenega pomena, in sicer zaradi hitrega povečevanja zmogljivosti za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov, saj je bilo samo v letu 2024 dodanih približno 77 GW, kar vključuje 12,9 GW zmogljivosti vetrne energije in 65,5 GW nove zmogljivosti sončne fotovoltaike, ter letnega povečanja zmogljivosti za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov, ki naj bi do leta 2030 dosegla približno 100 GW, kot je poudarjeno v dogovoru o čisti industriji. Hitro izvajanje nedavno sprejetih pravil, zlasti glede hitrejšega izdajanja dovoljenj, je osnovni pogoj za podporo tej ključni pospešitvi.

Vir: Eurostat, WindEurope, Solar Power Europe.

⁵ Študija o subvencijah za energijo – izdaja iz leta 2025, Enerdata, Trinomics in Seven (predhodni podatki).

⁶ Glede na oceno končnih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov na ravni celotne EU (COM(2025) 274 z dne 27. maja 2025) je le približno polovica držav članic v nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih delno obravnavala postopno odpravo subvencij za fosilna goriva.

⁷ *How much money are European consumers saving thanks to renewables? – Renewable Energy Market Update* (Koliko denarja prihranijo evropski potrošniki zaradi obnovljivih virov energije? – Poročilo o trgu energije iz obnovljivih virov) – junij 2023 – analiza – IEA.

Ukrepi držav članic v zvezi z izdajanjem dovoljenj

Irsko je za obnovljive vire energije uvedla 45-dnevni rok za obvezno potrditev popolnosti vloge ali zahtevo za dodatne informacije; roke za sprejetje odločitve, določene glede na zmogljivost (52 tednov za ≥ 150 kW, 30 tednov za < 150 kW ali nadomestitev stare zmogljivosti z novo zmogljivostjo); zahtevo, da organi po izdaji mnenja ne morejo razširiti področja presoje vplivov na okolje (12. avgust 2025).

Italija je opravila predhodni pregled (ki ga mora odobriti parlament) zakonodaje o izdajanju dovoljenj, v katerem je predlagala odstranitev ovir za posege, pri katerih ni potrebna raba novih zemljišč, nemoteno vključevanje shranjevanja, hitrejši režim za projekte brez vplivov na okolje ali z omejenimi vplivi na okolje, poenostavitev postopkov za nadgradnjo elektrarne/nadomestitev stare zmogljivosti elektrarne z novo zmogljivostjo, uvedbo enotne občinske kontaktne točke (11. september 2025).

Večja energijska učinkovitost pomeni tudi zmanjšanje naše odvisnosti od uvoza energije. 1-odstotno izboljšanje energijske učinkovitosti pomeni 2,6-odstotno zmanjšanje uvoza plina. Nadaljnja prizadevanja za izboljšanje učinkovitosti imajo odločilno vlogo pri krepitvi energetske varnosti ter zniževanju cen in zmanjševanju stroškov energije. Prispevek ukrepov za energijsko učinkovitost k zmanjševanju stroškov uvoza fosilnih goriv je približno 25-odstoten.

Da bi povečali energijsko učinkovitost, bo Komisija svoja prizadevanja usmerila na deset posebnih področij, opisanih v časovnem načrtu za energijsko učinkovitost. Te pobude segajo od podpore izvajanju predpisov o energijski učinkovitosti in njegove poenostavitve do razvoja trga energijske učinkovitosti, s katero se lahko trguje, ter krepitve sodelovanja in mednarodnega povezovanja. **Pobuda za energijsko učinkovitost v malih in srednjih podjetjih** se je začela izvajati 11. septembra. Skupina EIB bo v okviru svojega dodatnega financiranja v višini 17,5 milijarde EUR uporabila kombinacijo obstoječih in novih finančnih produktov, vključno z dolžniškimi in lastniškimi instrumenti, s čimer bo podprla uvajanje preskušanih energijsko varčnih tehnologij za mala in srednja podjetja, s katerimi se bodo zmanjšali njihovi stroški energije ter povečali njihova odpornost in konkurenčnost. Zanimanje za uporabo takšnih finančnih rešitev za mala in srednja podjetja, s katerimi bi se ta razogljčila ter postala odpornejša in konkurenčnejša, je veliko.

Ukrepi držav članic za energijsko učinkovitost

Italija je odobrila shemo Conto Termico 3.0, ki omogoča spodbude za energijsko učinkovitost in toplotno energijo iz obnovljivih virov v javnih (400 milijonov EUR) in zasebnih stavbah (500 milijonov EUR) (4. avgust).

Naložbe v čisto energijo

Da bi EU dosegla svoje energetske in podnebne cilje, mora po oceni Komisije med letoma 2026 in 2030 mobilizirati več kot **660 milijard EUR letno, med letoma 2031 in 2040 pa 695 milijard EUR letno** za naložbe, povezane z energijo, kot so naložbe v energijo iz obnovljivih virov, energijsko učinkovitost in zmogljivost omrežja.

Bistvo naložb na ravni EU, povezanih z energijo, je očitno usmerjeno v pospešitev uvajanja energije iz obnovljivih virov, zmanjšanje porabe energije z ukrepi za energijsko učinkovitost, krepitev prožnosti, vzpostavitve povezovalnih daljnovodov in nadgradnjo elektroenergetske infrastrukture.

Čeprav mora večina teh naložb izhajati iz **zasebnega kapitala**, je treba javno financiranje bolje usmeriti v mobilizacijo zasebnih naložb. Za to je potreben prožen pristop z usklajeno kombinacijo **nefinančnih ukrepov** in celovitega **nabora finančnih instrumentov**, tj. od mehanizmov za zmanjševanje tveganja do rešitev za povečanje donosa in strukturiranega financiranja, namenjenih odpravi posebnih ovir, s katerimi se sooča celotni spekter vlagateljev, od **velikih institucionalnih vlagateljev do poslovnih bank in razvijalcev projektov**, v vseh segmentih energetskega sektorja.

Mehanizem za okrevanje in odpornost z usmerjanjem sredstev EU v povečanje zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in obsežno shranjevanje električne energije ter hkrati v

posodobitev prenosnih in distribucijskih omrežij v državah članicah prispeva k cilju, da se delež energije iz obnovljivih virov do leta 2030 poveča na vsaj 42,5 %. Mehanizem poleg naložb državam članicam zagotavlja tudi podporo pri sprejemanju reform, ki omogočajo naložbe in so namenjene pospešitvi izdajanja dovoljenj za energijo iz obnovljivih virov, hitrejšemu dostopu do omrežij in prožnejšemu elektroenergetskemu sistemu. Z mehanizmom za okrevanje in odpornost naj bi se zagotovilo 61 GW nove nameščene zmogljivosti za energijo iz obnovljivih virov, kar bo omogočilo prihranek več milijard kubičnih metrov zemeljskega plina, približno 40 milijonov gospodinjstev bo oskrbljenih z električno energijo, posodobljenih in zgrajenih pa bo tudi več kot 10 000 km omrežij električne energije. **Velik delež mehanizma za okrevanje in odpornost je namenjen tudi energijski učinkovitosti, zlasti v stavbah.** Od 723,8 milijarde EUR, ki so na voljo v okviru mehanizma za okrevanje, je bilo 106,5 milijarde EUR porabljenih za financiranje naložb v energijsko učinkovitost, kar predstavlja 15 % sredstev.

Komisija na podlagi akcijskega načrta za cenovno dostopno energijo v okviru pravil trga električne energije s spodbujanjem uporabe dolgoročnih pogodb o dobavi električne energije krepí prizadevanja za prekinitve povezave med stroški električne energije in nestanovitnostjo cen. **Evropska investicijska banka (EIB)** je v zvezi s tem prevzela vodilno vlogo, **saj je s podporo programa InvestEU uvedla več finančnih produktov, kot je 500 milijonov EUR v obliki posrednih osebnih jamstev za pogodbe o nakupu čiste električne energije**, da bi podprla bankabilnost novih projektov za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in zmanjšala tveganja za kupce, uvedla pa je tudi **program v višini 1,5 milijarde EUR za zagotovitev bančnih jamstev evropskim proizvajalcem sestavnih delov za omrežja**. Poleg tega je povečala finančno zmogljivost svežnja o vetrni energiji s 5 milijard EUR na 6,5 milijarde EUR in vzpostavila nov jamstveni produkt za nastajajoče čiste tehnologije v višini 250 milijonov EUR, ki jih bo podpiral tudi program InvestEU.

Sklad za inovacije je vodilni investicijski sklad EU za zelo inovativne čiste tehnologije. V okviru programa je med letoma 2020 in 2030 po ocenah na voljo 40 milijard EUR, vse pa je financirano iz sistema EU za trgovanje z emisijami, kar podpira energetska neodvisnost.

Naložbe se podpirajo tudi s **skladom za modernizacijo**, ki se v celoti financira iz sistema EU za trgovanje z emisijami. Od januarja 2021 je bilo potrjenih okoli 200 shem in posameznih projektov v skupnem znesku 19,1 milijarde EUR, ki je bil izplačan državam članicam upravičenkam. Te pobude se večinoma nanašajo na energijo iz obnovljivih virov, energijsko učinkovitost, shranjevanje energije in posodobitev energetskih omrežij.

Na področju jedrske energije je Komisija 13. junija 2025 objavila osmi **usmeritveni jedrski program**, v katerem ponuja celovit, na dejstvih temelječ pregled potreb po naložbah za uresničitev načrtov držav članic in opredeljuje področja, na katera bi bilo treba prednostno usmeriti ukrepe držav članic. Za „osnovni scenarij“ so potrebne naložbe v višini približno 241 milijard EUR v sedanjí vrednosti, pri čemer novogradnja velikih reaktorjev znaša 205 milijard EUR, podaljšanje življenjske dobe pa 36 milijard EUR. Nedavni podatki o obratovanju potrjujejo, da fond jedrskih elektrarn EU deluje z več kot 80-odstotnim visokim faktorjem izkoriščenosti, kar prispeva k oskrbi za osnovno obremenitev in ciljem glede razogljičenja, hkrati pa je pomemben dejavnik za industrijsko konkurenčnost in zanesljivost oskrbe v nekaterih državah članicah.

Da bi se učinek teh reform izkoristil v celoti, je potrebna dolgoročna naložbena strategija. V prihodnji **strategiji za naložbe v čisto energijo** bodo obravnavane sistemske ovire za naložbe v tehnologije za čisto energijo, infrastrukturo, shranjevanje in energijsko učinkovitost ter določeni ukrepi za sprostitev zasebnega kapitala in boljše izkoriščanje javnih sredstev.

Poleg tega razvoj trajnostnih alternativnih goriv, zlasti za letalski in pomorski sektor, ponuja velike možnosti za povečanje energetske varnosti Evrope ter krepí domače zmogljivosti in inovacije. Vrsta ukrepov na tem področju je predvidena v prihodnjem naložbenem načrtu za trajnostni promet.

Nazadnje bo k sprostívi potrebnih naložb dodatno pripomogla priprava **tristranskih sporazumov za cenovno dostopno energijo** za evropsko industrijo, ki bodo povezovale vlade, proizvajalce, industrijske odjemalce in druge ustrezne deležnike, saj se bo povečala

predvidljivost, obravnavala se bodo projektna tveganja in ovire za njihovo izvedbo, zmanjšali se bodo stroški financiranja in okrepila se bo industrijska baza Evrope. Komisar Jørgensen je na neformalni seji Sveta za energijo 4. septembra v Københavnu [napovedal prva tristranska sporazuma za odobalno vetrno energijo in omrežja ter za shranjevanje](#), ki se pričakujeta v prihodnjih mesecih. Komisija bo v sodelovanju z deležniki in državami članicami preučila še druge možne prednostne sektorje, kot so biometan, energijska učinkovitost, mali modularni reaktorji in energetska povezovanje podatkovnih centrov.

Nedavni **okvir za državno pomoč v okviru dogovora o čisti industriji**, ki je bil sprejet 25. junija 2025 in nadomešča začasni okvir za krizne razmere in prehod, bo prav tako ključni dejavnik za pospešitev uvajanja čiste energije in razogljičenja industrije. Namenjen je racionalizaciji državne pomoči za obnovljive vire energije, razogljičenje industrije in proizvodnjo čistih tehnologij, saj državam članicam omogoča, da nepovratna sredstva in davčne spodbude dodelijo pod jasnejšimi pogoji ter s tem okrepijo konkurenčnost EU v okviru širšega dogovora za čisto energijo.

Državna pomoč držav članic

[Češka je namenila 960 milijard EUR državne pomoči za naložbe v proizvodne dejavnosti v proizvodnji čiste opreme](#) (baterije, fotovoltaični paneli, vetrne turbine, toplotne črpalke, elektrolizatorji, zajemanje, uporaba in shranjevanje ogljika) ter ustrezne surovine (18. marec 2025).

Komisija je odobrila [shemo državne pomoči Nemčije](#) v višini 5 milijard EUR za pomoč industrijam, vključenim v sistem trgovanja z emisijami, pri razogljičenju njihovih procesov z elektrifikacijo, vodikom, zajemanjem, uporabo in shranjevanjem ogljika ter izboljšanjem energijske učinkovitosti. Sestavljale jo bodo dvostranske pogodbe za razliko za ogljik, letna nepovratna sredstva pa bodo dodeljena na podlagi ponudb podjetij ter gibanja cen v okviru sistema trgovanja z emisijami in cen energije, da se bodo krili dodatni stroški razogljičenja (24. marec 2025).

Na [Portugalskem se izvaja shema za znižanje dajatev za električno energijo v višini 612 milijard EUR](#) (75–85 %) za sektorje, ki so močno odvisni od električne energije in so še posebej izpostavljeni mednarodni trgovini, in sicer pod določenimi pogoji (24. april 2025).

V [Romuniji so bila odobrena nepovratna sredstva za neposredno državno pomoč za naložbo v nadgradnjo omrežja za daljinsko ogrevanje na območju mestne občine Bukarešta](#), da bi se z zmanjšanjem izgub izboljšala energijska učinkovitost pri porabi končne energije (10. april).

Srednje- do dolgoročno zagotavljanje cenovno dostopne energije

Stroški električne energije se že zmanjšujejo zaradi obnovljivih virov energije in ukrepov za učinkovitost, zato je zdaj treba vzpostaviti povezani energetska sistem, ki pametno povečuje elektrifikacijo, ter izboljšati skupno učinkovitost in prožnost sistema z boljšim vključevanjem poceni in obilnih obnovljivih virov energije v vse sektorje.

Naslednji val ukrepov v okviru akcijskega načrta za cenovno dostopno energijo, kot je naveden v Prilogi, se bo osredotočil na strukturne spremembe, ki bodo omogočile ta prehod. To se na primer nanaša na **akcijski načrt za elektrifikacijo ter strategijo za ogrevanje in hlajenje**, da bi se odpravile ovire za elektrifikacijo ter sprostil potencial čiste električne energije in povezovanja energijsko učinkovitih sistemov. Te pobude bodo dodatno podprte s **strateškim načrtom za digitalizacijo in umetno inteligenco**, ki je namenjen prenosu napredka na področju digitalnih rešitev in tehnologij umetne inteligence v konkretne ukrepe, ki bodo koristili energetskega in digitalnemu prehodu, hkrati pa se bodo z njimi obravnavali izzivi in tveganja, kot je vključevanje porabe podatkovnih centrov v energetska sistem EU.

Namen **energetskega svežnja za državljanje** je odjemalcem zagotoviti smernice o tem, kako lahko sodelujejo na področju energije iz obnovljivih virov in prilagajanja odjema ter imajo od tega koristi, tudi v okviru energetske skupnosti ali s souporabo energije.

Cenovna dostopnost energije je pomemben vidik splošne cenovne dostopnosti stanovanj. Obstajajo pomembne razlike tako v kratkoročni⁸ kot dolgoročni⁹ izpostavljenosti socialno-ekonomskih skupin energetske revščini. Razlike v stopnjah energetske revščine so zelo velike tudi med državami članicami EU. Komisija bo do konca leta sprejela prvi **evropski načrt za cenovno dostopna stanovanja**, da bi države članice podprli pri obravnavi strukturnih dejavnikov stanovanjske krize ter sprostili javne in zasebne naložbe v cenovno dostopna in trajnostna stanovanja¹⁰. To vključuje operacionalizacijo vseevropske naložbene platforme za cenovno dostopna in trajnostna stanovanja, vzpostavljeno z EIB, nacionalnimi spodbujevalnimi bankami in drugimi finančnimi institucijami, ki bo prav tako spodbujala trajnostne naložbe v stanovanjske projekte po vsej EU.

Naložbe v energijsko učinkovitost in prenavo stavb, čisto ogrevanje in hlajenje ter vključevanje energije iz obnovljivih virov, pa tudi v rešitve za brezemisijško in nizkoemisijško mobilnost bo podprl **Socialni sklad za podnebje**. Njegov glavni cilj je, da vzporedno s sistemom za trgovanje z emisijami za stavbni sektor, sektor cestnega prometa in dodatne sektorje zagotovi pravičen prehod na podnebno nevtralnost s podpiranjem najbolj prizadetih ranljivih skupin, zlasti energijsko in mobilnostno revnih gospodinjstev.

Poleg tega bo Komisija **strateški načrt EU za energetske tehnologije**, ki je eden od glavnih instrumentov petega stebra energetske unije v zvezi z raziskavami, inovacijami in konkurenčnostjo, še naprej izkoriščala za razvoj novih tehnologij in zmanjšanje njihovih stroškov z usklajenimi prizadevanji na področju raziskav in inovacij.

3. PREGLED IZVAJANJA DO LETA 2030: DOKAZNA PODLAGA ZA NASLEDNJO FAZO ENERGETSKE UNIJE

Do leta 2025 so skoraj vse države članice¹¹ predložile posodobljene celovite nacionalne energetske in podnebne načrte. Ti načrti so ključni za pravično, odporno in podnebno nevtralnost Evrope ter za usmerjanje prepotrebnih naložb v podnebni in energetski prehod.

Glede na oceno načrtov, ki jo je opravila Komisija¹², so države članice po priporočilih Komisije o osnutkih bistveno izboljšale svoje načrte, zato se je vrzel pri uresničevanju dogovorjenih energetskih in podnebnih ciljev do leta 2030 znatno zmanjšala. Vendar morajo biti države članice ambicioznejše v svojih prizadevanjih, da ostanejo na dobri poti k uresnitvi cilja, zlasti na področju energijske učinkovitosti. Prav tako se niso dovolj izboljšali analitični okvir in ciljno usmerjeni ukrepi za obravnavanje vidikov pravičnosti, zaposlovanja in spretnosti v okviru prehoda. Poleg tega v načrtih pogosto ni celovitih strategij za mobilizacijo javnega in zasebnega financiranja. Le malo držav članic je navedlo vire financiranja, ocenilo višino potrebne javne podpore in razpravljalo o tem, kako bi bilo mogoče mobilizirati zasebne naložbe. To dokazuje, kako pomembno je nenehno sodelovanje med Komisijo in državami članicami. Ta napredek podpira tudi cilj podnebne nevtralnosti do leta 2050 in širši okvir prehoda, ki povezuje

8 Koukoufikis, G., Ozdemir, E., in Uihlein, A., *Shedding Light: Unveiling the Dynamics of Energy Poverty in the EU* (Pogled: odstiranje dinamike energetske revščine v EU), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2024, doi:10.2760/7432189, JRC138567.

9 Ozdemir, E., in Koukoufikis, G., *The persistence of energy poverty in the EU* (Vztrajnost energetske revščine v EU), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2024, doi:10.2760/745025, JRC138409.

10 Delno opisno analizo tega vprašanja sta Ozdemir, E., in Koukoufikis, G., izvedla v delu *Addressing Housing Affordability and Energy Poverty: A Dual Challenge for the EU* (Obravnavanje cenovne dostopnosti stanovanj in energetske revščine: dvojni izziv za EU), Evropska komisija, Petten, 2025, JRC140895. Poleg tega avtorja te študije trenutno pripravljata prihodnje celovito poročilo o analizi trendov spreminjanja cen stanovanj in zmožnosti gospodinjstev, da krijejo izdatke, povezane s stanovanjskimi stroški.

¹¹ Razen Poljske.

¹² Sveženj, objavljen 28. maja 2025, vključuje oceno končnih posodobljenih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov na ravni celotne EU, delovni dokument služb Komisije s posameznimi ocenami 23 nacionalnih načrtov ter smernice za lažje izvajanje. To dopolnjuje delovni dokument služb Komisije z oceno slovaškega in estonskega nacionalnega načrta, ki je bil objavljen 2. oktobra 2025. Belgija je svoj končni načrt predložila 7. oktobra 2025, službe Komisije pa ga trenutno ocenjujejo. Poljska je pozvana, naj čim prej predloži končni posodobljeni nacionalni energetski in podnebni načrt.

energetsko neodvisnost, zanesljivost oskrbe, konkurenčnost in manjšo odvisnost od fosilnih goriv.

Države članice so morale do 15. marca 2025 poročati o svojem napredku pri izvajanju nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov. To poročanje je zajemalo napredek pri uresničevanju njihovih ciljev in prispevkov v vseh petih razsežnostih energetske unije, tudi na področju emisij in odvzemov toplogrednih plinov, opuščanje subvencij za fosilna goriva, pa tudi izvajanje ali spremembo politik in ukrepov držav članic ter njihovo financiranje.

Poleg tega so morale države članice poročati o napredku pri doseganju svojih ciljev prilagajanja, vplivu svojih politik in ukrepov na kakovost zraka in emisije onesnaževal zraka ter ukrepih, sprejetih za vzpostavitev energetskega in podnebnega dialoga na več ravneh.

Komisija je na podlagi teh poročil ocenila doseženi napredek in pripravila pregled stanja EU pri izpolnjevanju njenih podnebnih in energetskih ambicij do leta 2030¹³. Celotna **ocena Komisije o dvoletnih poročilih držav članic** je objavljena skupaj s tem poročilom. Poleg tega je v letnem **poročilu o napredku na področju podnebnih ukrepov** pregledan napredek na področju podnebne politike na podlagi uredbe o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov. Ključne ugotovitve ocene so povzete v oddelkih v nadaljevanju.

3.1 Razogljičenje

Leta 2024¹⁴ se so **neto emisije toplogrednih plinov**, vključno z emisijami iz rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva ter emisijami iz mednarodnega letalstva in pomorskega prometa v okviru področja uporabe cilja EU, **v primerjavi z letom 2023 zmanjšale za 2,5 %**. **Emisije se še naprej zmanjšujejo po izjemnem 9-odstotnem zmanjšanju, doseženem v letu 2023.** Emisije so bile za 37,2 % nižje kot leta 1990 (oz. 39 %, če upoštevamo samo domače neto emisije), BDP pa je bil za 71 % višji, kar pomeni, da se gospodarska rast še naprej ločuje od emisij.

Leta 2024 je bilo v okviru **systema EU za trgovanje z emisijami** doseženo nadaljnje zmanjšanje emisij iz elektrarn in industrijskih obratov, in sicer za 5,8 % v primerjavi z ravnmi iz leta 2023. To pomeni, da so te emisije približno 50 % nižje od ravni iz leta 2005. Emisije iz **letalstva**, zajete v sistemu EU za trgovanje z emisijami, so se v primerjavi z letom 2023 povečale za približno 15 %, pri čemer je bila približno polovica tega povečanja posledica razširjenega geografskega področja uporabe¹⁵. V **sektorjih, vključenih v porazdelitev prizadevanj**, so emisije ostale na podobni ravni kot leta 2023. Začasni podatki za leto 2024 za emisije in odvzeme toplogrednih plinov iz sektorja **rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva** kažejo povečanje neto ponorov ogljika za približno 7 % (oz. 15 Mt ekvivalenta CO₂) v primerjavi z letom 2023, pri čemer so okvirni podatki še vedno predmet velikih revizij (za več podrobnosti glej Poročilo o napredku na področju podnebnih ukrepov za leto 2025).

EU je leta 2023 dosegla **24,6-odstotni delež energije iz obnovljivih virov** pri bruto končni porabi energije, kar je povečanje za 1,5 odstotne točke **v primerjavi z letom 2022**.

Skupni delež energije iz obnovljivih virov se od leta 2020 v povprečju povečuje za 0,8 odstotne točke na leto. **Napredek je bil velik v sektorju električne energije**, saj se je delež obnovljivih virov energije povečal s 37,4 % leta 2020 na 45,3 % v letu 2023. Kopenska vetrna energija je

¹³ Vsaka država članica Komisiji vsaki dve leti poroča o stanju izvajanja svojega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta, in sicer s celovitim nacionalnim energetskim in podnebnim poročilom o napredku, ki zajema vseh pet razsežnosti energetske unije. Kadar je to mogoče, se pri poročanju in oceni uporabijo primerljive statistike energetike. Zato se najnovejši konsolidirani podatki na nekaterih področjih nanašajo na leto 2022 ali 2023.

¹⁴ Najnovejši uradni podatki EU o toplogrednih plinih, ki jih je Evropska agencija za okolje (EEA) marca 2025 predložila Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja, in približne emisije toplogrednih plinov, ki so jih države članice EU julija 2025 predložile EEA.

¹⁵ Ponovna vključitev nenanotiranih letov na letališča v najbolj oddaljenih regijah in z njih.

predstavljala 15 % porabe električne energije v EU, sledili pa so ji sončna fotovoltaika z 9 % in biogoriva s 3 %.

Napredek na področju ogrevanja in hlajenja (s 23,0 % na 26,2 %) **ter prometa** (z 10,3 % na 10,8 %) je bil bolj **omejen**. Za uresničitev cilja EU do leta 2030, ki je 42,5 % energije iz obnovljivih virov v porabi energije v EU (pri čemer je ambicioznejši cilj 45 %), bo treba v **prihodnjih letih veliko hitreje uvajati obnovljive vire energije**, saj bo za doseg naslednje referenčne točke, ki za leto 2025 znaša 29,7 % (v skladu z uredbo o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov), potrebno letno povečanje za 2,6 odstotne točke. V sektorju ogrevanja in hlajenja se energija iz obnovljivih virov proizvaja predvsem iz biomase (86,6 Mtoe) in s toplotnimi črpalkami (19 Mtoe), sončna toplotna energija pa ima razmeroma majhno vlogo.

Promet je med največjimi povzročitelji emisij toplogrednih plinov, zato so potrebna ciljno usmerjena prizadevanja za zmanjšanje emisij z napredkom na področju brezemisijske mobilnosti in trajnostnih alternativnih goriv, zlasti v letalskem in pomorskem sektorju. V prometu se je energija iz obnovljivih virov proizvodila predvsem iz biogoriv (18 Mtoe), manj pa iz električne energije (2 Mtoe).

Da bi Evropa uresničila podnebne cilje glede razogljičenja letalstva, določene v okviru ReFuelEU za letalstvo, se mora do leta 2030 pripraviti na proizvodnjo/uvoz 3 milijonov ton trajnostnega letalskega goriva, vključno s 600 000 tonami e-trajnostnega letalskega goriva, s predvidenim povečanjem na 35 milijonov ton trajnostnega letalskega goriva, vključno s 17 milijoni ton e-trajnostnega letalskega goriva, do leta 2050.

Za vodni sektor se ocenjuje, da bo do leta 2030 potrebnih 1,5 milijona ton trajnostnih pomorskih goriv. Do leta 2035 bosta cilja približno 6,4 milijona ton bio-trajnostnih pomorskih goriv in 4,6 milijona ton e-trajnostnih pomorskih goriv.

Zaradi teh ciljev bo povpraševanje po uporabi tako trajnostnih biogoriv kot goriv iz obnovljivih goriv nebiološkega izvora veliko, zlasti po letu 2030.

Čeprav se je delež energije iz obnovljivih virov na ravni EU povečal, se je v skupni porabi energije v letu 2023 med državami članicami še naprej zelo razlikoval zaradi različnih izhodiščnih položajev posameznih držav članic. Največji delež energije iz obnovljivih virov je leta 2023 imela Švedska (66 %), sledile so ji Finska (51 %), Danska (44 %) in Latvija (43 %), najmanjši delež pa so imeli Luksemburg, Belgija, Malta in Irska (manj kot 16 %).

Glede na nacionalno porabo in doslej sporočene statistične prenose je bil pri dveh **državah članicah delež energije iz obnovljivih virov leta 2023 še vedno manjši od njenega zavezujočega cilja glede energije iz obnovljivih virov za leto 2020 na podlagi direktive o energiji iz obnovljivih virov iz leta 2009: Francija in Irska, obe za 0,7 odstotne točke pod izhodiščnim ciljem za leto 2020**. Zato sta morali ti državi članici v enem letu sprejeti dodatne ukrepe za zapolnitev vrzeli v naslednjem letu. Poleg tega tri države članice še vedno **niso izpolnile svojih referenčnih vrednosti za leto 2022**¹⁶. Od teh držav članic se pričakuje, da bodo v naslednjem celovitem poročilu o napredku pojasnile, kako nameravajo zapolniti vrzel¹⁷.

Na splošno je opazen napredek pri izvajanju reform izdajanja dovoljenj s pozitivno dinamiko v državah članicah. Pri spremljanju izvajanja priporočila Komisije o izdajanju dovoljenj je bilo ugotovljenih 1 200 nacionalnih ukrepov, od katerih jih je bilo 520 ocenjenih kot zelo usklajenih.[1] Številni od teh ukrepov so novejši, zato se morajo njihovi učinki še pokazati. Komisija je v okviru akcijskega načrta za cenovno dostopno energijo napovedala nadaljnje zakonodajne ukrepe ter ukrepe za podporo izvajanju in krepitvi zmogljivosti, da bi državam

1. ¹⁶ Irska (zaostaja za 4 odstotne točke), Francija (za 2,5 odstotne točke) in Slovenija (za 0,3 odstotne točke). Referenčna vrednost iz člena 4 uredbe o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov na podlagi prejšnjega cilja na ravni EU pred začetkom veljavnosti revidirane direktive o energiji iz obnovljivih virov.

1. ¹⁷ Ocena Komisije o napredku držav članic, ki v letu 2022 niso dosegle svojih izhodiščnih in/ali referenčnih točk, je predstavljena v posebnem delovnem dokumentu služb Komisije, in sicer na podlagi ukrepov in pojasnil iz poročil o napredku.

članicam pomagali pospešiti izdajanje dovoljenj za energijo iz obnovljivih virov in s tem povezane infrastrukturne projekte¹⁸.

Energetske skupnosti se uspešno širijo po državah članicah in s pobudami, ki jih vodijo državljani, prispevajo k energetskega prehodu. Po vsej EU je zdaj več kot 8 000 energetske skupnosti. Komisija ta razvoj podpira prek nedavno vzpostavljenega **svetovalnega vozlišča za energijo za državljane in instrumenta energetske skupnosti**. Poleg tega je bilo s programom LIFE podprto sodelovanje med energetske skupnostmi ter lokalnimi in regionalnimi organi pri izvajanju več kot 50 lokalnih storitev, ki državljanom pomagajo uresničiti in razširiti projekte energetske skupnosti.

Države članice EU si dejavno prizadevajo za okrepitev odpornosti proti podnebnim spremembam in prilagajanja nanje z različnimi načrti, strategijami in okviri. Vse države članice so vzpostavile nacionalne politike prilagajanja, nekatere pa so že vzpostavile ali pripravljajo tudi sektorske politike prilagajanja. Več držav članic pravila o prilagajanju vključuje v svoja nacionalna podnebna pravila, da bi okrepile pravno podporo prizadevanjem za prilagajanje. Države članice napredujejo tudi pri razvoju in izpopolnjevanju svojih nacionalnih ocen podnebnih tveganj, ki so ključne za z dokazi podprto oblikovanje politik prilagajanja.

Po vsej EU napredujejo tudi lokalna in regionalna prizadevanja za krepitev odpornosti proti podnebnim spremembam in prilagajanja nanje. V državah članicah s pravnimi zahtevami so regionalni in lokalni organi pooblaščenici za pripravo in izvajanje načrtov prilagajanja, številni pa pri tem odpornost vključujejo v programe za posamezne sektorje. Kjer takih pooblastil ni, številne regije in mesta prostovoljno razvijajo strategije prilagajanja v okviru nacionalnih načrtov prilagajanja ali čezmejnih programov EU, pogosto ob podpori vladnih spodbud, smernic in skupnih pobud.

3.2 Energijaska učinkovitost

Leta 2023¹⁹ je poraba primarne energije v EU dosegla 1 209 milijonov ton ekvivalenta nafte (Mtoe), kar je 4,1-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2022 in 2,7-odstotno povprečno letno zmanjšanje od leta 2020, s čimer se je **nekoliko približala novemu cilju 992,5 Mtoe za leto 2030, pri čemer je vrzel do cilja za leto 2030 še vedno 22-odstotna**.

Poraba končne energije je leta 2023 dosegla 894 Mtoe, kar je 3,0-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2022 in 2-odstotno povprečno letno zmanjšanje od leta 2019, še vedno pa je za 17 % oddaljena od novega cilja za leto 2030 (763 Mtoe), kar pomeni, da bodo morala do leta 2030 povprečna letna prizadevanja znašati vsaj 2,2 %²⁰. Zato bo treba prizadevanja za energijsko učinkovitost dodatno okrepiti, da bi dosegli cilj 11,7-odstotnega zmanjšanja porabe končne energije do leta 2030, saj je Komisija v oceni končnih posodobljenih nacionalnih energetske in podnebnih načrtov na ravni EU za leto 2025 ugotovila le 8,1-odstotno zmanjšanje v primerjavi s projekcijami za leto 2030.

Čeprav se je poraba tako primarne kot končne energije na ravni EU zmanjšala, se je povprečno letno zmanjšanje te porabe od leta 2019 med državami članicami še naprej zelo razlikovalo zaradi različnih pogojev in izhodišč posameznih držav članic. **Največje povprečno letno zmanjšanje porabe končne energije od leta 2019 je dosegel Luksemburg (5,4 %)**, sledita mu Nizozemska (3,8 %) in Finska (3,0 %), na Malti, Hrvaškem in Portugalskem pa se je poraba končne energije od leta 2019 celo povečala.

¹⁸ Evropska komisija: Generalni direktorat za energetiko, COWI, Eclareon in Prognos, *Monitoring the implementation of the Commission recommendation and guidance on speeding up permit-granting procedures for renewable energy and related infrastructure projects – Final report* (Spremljanje izvajanja priporočila in smernic Komisije o pospešitvi postopkov za izdajo dovoljenj za energijo iz obnovljivih virov in s tem povezane infrastrukturne projekte – končno poročilo), Urad za publikacije Evropske unije, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/2257747>.

¹⁹ Najnovejši razpoložljivi podatki.

²⁰ To se nanaša na obdobje 2023–2030.

Leta 2023 se je v primerjavi z ravnmi iz leta 2022 poraba končne energije v stanovanjskem sektorju v EU zmanjšala za 6,1 %, v industrijskem sektorju za 5,4 % in v storitvenem sektorju za 3,0 %. Podatki, prilagojeni glede na podnebje, v stanovanjskem sektorju (-3,5 % v primerjavi z letom 2022) kažejo, da je zmanjšanje v veliki meri povezano z izboljšanjem energijske učinkovitosti stanovanjskih stavb, pa tudi z milejšo zimo v primerjavi s prejšnjim letom. Okrepiti je treba prizadevanja za izboljšanje stopnje **preнове stavb in spremljanje njenega razvoja** ter za **okrepitev prizadevanj za razogljičenje in elektrifikacijo ogrevanja**. Medtem ko je bilo leta 2022 nameščenih 2,8 milijona enot toplotnih črpalk, se je uvajanje upočasnilo na 2,7 milijona enot leta 2023 in 2 milijona enot leta 2024²¹. Druge čiste tehnologije v stavbah so se znatno razširile: zmogljivost strešne sončne fotovoltaike je do konca leta 2024 dosegla približno 338 GW, v prvem četrtletju 2025 pa je skupna zmogljivost baterijskih sistemov za shranjevanje energije v Evropi znašala okoli 66 GW, kar podpira stabilnost omrežja in vključevanje energije iz obnovljivih virov. **Nacionalni ukrepi še niso dovolj hitri, da bi do leta 2050 dosegli brezemisijski stavbni fond**, za kar bo ključno hitro izvajanje prenovljene direktive o energijski učinkovitosti stavb.

Komisija je junija objavila sveženj za podporo državam članicam pri izvajanju direktive o energetske učinkovitosti stavb. Države članice morajo navedeno direktivo prenesti do maja 2026.

Da bi odpravili ovire za energijsko učinkovitost, se krepijo politični in regulativni ukrepi. Regulativna prizadevanja, tudi v okviru načrtov številnih držav članic za okrevanje in odpornost, so usmerjena v odpravo ovir s poenostavitvijo postopkov za izdajo dovoljenj za pre novo stavb in priključitev na omrežje, obravnavanjem ločenih spodbud na najemniških trgih ter spodbujanjem usposabljanja in certificiranja strokovnjakov za energijo. Poleg tega se tržni instrumenti, kot so davki na energijo, dajatve in nadomestila, uporabljajo za spodbujanje naložb v energijsko učinkovitost in podpiranje uvajanja tehnologij z nizko porabo energije. S shemami obveznosti energijske učinkovitosti in belimi certifikati, s katerimi se lahko trguje, se od dobaviteljev zahteva, da dosežejo prihranke energije za končne uporabnike. Z mehanizmi oblikovanja cen ogljika, vključno s sistemom EU za trgovanje z emisijami, se ustvarjajo prihodki za pobude za učinkovitost, z davki na energijo in davki na vozila pa se spodbuja zmanjševanje porabe. Učinkoviti proizvodi in ozaveščene izbire odjemalcev se dodatno spodbujajo s predpisi o okoljsko primerni zasnovi in označevanju z energijskimi nalepkami.

Zaradi izvajanja ukrepov za energijsko učinkovitost, vključno s posodobitvami predpisov o označevanju z energijskimi nalepkami in okoljsko primerni zasnovi, je bilo v letu 2023 po ocenah prihranjenih približno **120 milijard EUR** pri stroških energije, do leta 2030 pa bi se lahko prihranki povečali na približno 162 milijard EUR²².

3.3 Trgi energije

Zadostna čezmejna medsebojna povezanost med državami članicami je nujen osnovni pogoj za prosti pretok čiste in poceni električne energije, ki lahko doseže državljane in podjetja po vsej Evropi ter prispeva k nižjim cenam električne energije, večji zanesljivosti oskrbe in boljšemu vključevanju energije iz obnovljivih virov.

Države članice vlagajo veliko truda v **povečanje čezmejnih zmogljivosti**, kar ponazarjajo projekti, kot so **Baltski povezovalni plinovod** med Finsko in Estonijo, povezovalni daljnovod ElecLink med Združenim kraljestvom in Francijo ter plinovod IGB med Grčijo in Bolgarijo. Z dokončanjem različnih projektov skupnega interesa bi se morale dodatno **izboljšati ravni medsebojne povezljivosti**. Države članice trenutno poročajo o 83 tekočih projektih skupnega interesa, od katerih se večina nanaša na povezovalne daljnovode za električno energijo. Postopek priprave drugega seznama projektov skupnega interesa/projektov vzajemnega interesa je v teku, pri čemer je bilo doslej upravičenih 230 projektov, dokončan pa naj bi bil do konca leta 2025.

²¹ Skupno raziskovalno središče, prihodnje poročilo opazovalnice za tehnologijo za čisto energijo o toplotnih črpalkah.

²² Akcijski načrt za cenovno dostopno energijo.

Kljub temu 13 držav članic (BE, DE, IE, EL, ES, FR, IT, CY, NL, PL, PT, RO, SE) še vedno ni uresničilo cilja vsaj 15-odstotne medsebojne povezanosti do leta 2030, pri čemer jih osem (IE, EL, ES, FR, IT, CY, NL, PL) še vedno ni doseglo niti cilja 10-odstotne medsebojne povezanosti do leta 2020²³. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za uresničitev ciljev za leto 2030, zlasti v smislu pravočasne izvedbe načrtovanih čezmejnih projektov.

Aprila lani je [Agencija Evropske unije za sodelovanje energetskih regulatorjev poslala mnenje](#) Evropskemu parlamentu in Evropski komisiji, v katerem je poudarila, da morajo operaterji prenosnih sistemov nujno doseči **nadaljnji napredek**. Notranji trg električne energije je temelj naše skupne zanesljive oskrbe in ključni dejavnik za uresničitev naših ciljev glede uvajanja energije iz obnovljivih virov. Čim boljše izkoriščanje zmogljivosti medsebojne povezanosti, tako da se doseže minimalna zahtevana 70-odstotna medsebojna povezanost, je osnovni pogoj za energetski prehod, saj čezmejna trgovina podpira uvajanje obnovljivih virov energije, znižuje stroške, z optimizacijo uporabe obstoječega omrežja pa povečuje zanesljivost oskrbe z električno energijo.

Poleg tega je pomembno, da države članice **okrepijo zmogljivost za zagotavljanje prožnosti brez fosilnih goriv**, ki je na voljo v njihovih elektroenergetskih sistemih, tako da dokončajo prenos in izvedbo vseh ustreznih predpisov EU, ki omogočajo učinkovito vključevanje prilagajanja odjema, shranjevanja in razpršene proizvodnje na vseh zadevnih trgih. Številne države članice so si zastavile ambiciozne cilje glede sodelovanja odjemalcev, uvedbe pametnih števcov in ustreznosti elektroenergetskega sistema, s čimer so postavile temelje za odzivnejši in bolj povezan energetski sistem.

3.4 Zanesljivost oskrbe

Uspešno **podaljšanje uredbe o skladiščenju plina** poudarja zavezanost Evrope **energetski varnosti in odpornosti**. Glede na ključno vlogo, ki jo ima zanesljivosti oskrbe za energetski prehod, bo ta razvoj pomagal pri pripravi na naslednje zime, hkrati pa državam članicam zagotovil prožnost pri preprečevanju pretiranih cen in izkrivljanj trga.

Ravni skladiščenja plina so pred koncem avgusta 2024 dosegle 90 % in v zimskih mesecih **kljub mrzli zimi in razmeroma majhni oskrbi z utekočinjenim zemeljskim plinom ni bilo težav z zanesljivostjo oskrbe s plinom**. Komisija in države članice so tesno sodelovale, da bi zagotovile, da konec tranzita ruskega plina prek Ukrajine decembra 2024 ne bi vplival na zanesljivost oskrbe. Čeprav so se učinki v različnih regijah razlikovali, na splošno ni bilo velikega vpliva na zanesljivost oskrbe in cen na ravni EU, in sicer zaradi skupnega preventivnega dela, vključno s prizadevanji za diverzifikacijo prek mehanizma **AggregateEU**, pri čemer so bili doseženi izjemni rezultati: skoraj 190 registriranih podjetij, 90 milijard kubičnih metrov združenega povpraševanja, 160 milijard kubičnih metrov dobave in več kot 77 milijard kubičnih metrov, usklajenih med odjemalci in dobavitelji. Delež uvoza ruskega plina se je leta 2025 (do avgusta) posledično zmanjšal na 12 % v primerjavi z 19 % leta 2024. Platforma EU za energijo in surovine bo združevanje povpraševanja razširila še na nove proizvode in surovine ter tako izkoristila moč in velikost evropskega trga. Ravni skladiščenja plina so 14. oktobra 2025 dosegle 83-odstotno zmogljivost.

Prav tako **ni bilo pomislekov glede zanesljivosti oskrbe z nafto**. Do manjših sprostitev zalog nafte je prišlo zaradi motenj v naftovodih in/ali zaprtja rafinerij, vendar so vse države članice ohranile ali ponovno vzpostavile obvezne zaloge nafte. Zaradi nadaljevanja sankcij na uvoz ruske nafte in flote v senci rusko nafto še naprej uvažajo le tri države članice (kar je v letu 2024 predstavljalo 3 % uvoza nafte v EU).

Stanje glede zanesljivosti oskrbe z električno energijo je bilo v EU zaradi vse večjih nameščenih zmogljivosti za energijo iz obnovljivih virov, zmernega povpraševanja po električni

²³ Na podlagi podatkov iz zimske napovedi Evropske mreže operaterjev prenosnih sistemov za električno energijo za obdobje 2024–2025 (*izračuni Generalnega direktorata za energetiko na podlagi podatkov o zmogljivosti medsebojne povezanosti za uvoz in proizvodni zmogljivosti, sporočenih za 10. januar 2025 ob 19.00*).

energiji, na splošno dobre proizvodnje jedrske energije in ugodnega vodostaja po vsej EU **na splošno dobro**. Pomemben napredek na področju zanesljivosti oskrbe z električno energijo je bila **sinhronizacija baltskih držav** z elektroenergetskim sistemom celinske Evrope, ki je Estoniji, Latviji in Litvi omogočila popolno energetska neodvisnost od Rusije ter s tem okrepila skupno energetska varnost EU.

Decembar 2024 je zaznamoval tudi izpad delovanja podvodnega kabla Estlink-2 med Finsko in Estonijo, kar ni ogrozilo zanesljivosti oskrbe z električno energijo v regiji, je pa pokazalo ranljivost kritične energetske infrastrukture za zlonamerna dejanja, zlasti pod morskno gladino. Komisija se je odzvala in februarja 2025 sprejela skupno sporočilo za okrepitev varnosti in odpornosti podvodnih kablov na podlagi štirih ključnih stebrov: preprečevanje, odkrivanje, odzivanje in odvracanje.

Elektroenergetski sistem EU je bil lani pod velikim pritiskom tudi zaradi nekaterih lokaliziranih ekstremnih vremenskih dogodkov, kot je bila nevihta Eowyn na Irskem januarja 2025.

Drug pomemben dogodek je bil **iberski izpad 28. aprila 2025**, ki je prizadel celoten Iberski polotok in manjše območje v Franciji blizu meje s Španijo. Portugalsko in špansko prenosno omrežje je bilo obnovljeno še isto noč v skladu z omrežnim kodeksom o izrednih razmerah pri oskrbi z električno energijo in ponovni vzpostavitvi oskrbe. Temeljni dejavniki se še preučujejo, kar Komisija pozorno spremlja. Komisija analizira vse ugotovitve, vključno s poročiloma o naknadni oceni, ki sta ju predložili Španija in Portugalska, ter poročilom strokovne skupine, ki jo je ustanovila Evropska mreža operaterjev prenosnih sistemov za električno energijo, in bo morda sprejela ukrepe za izboljšanje splošne zanesljivosti oskrbe v EU, na primer s prihodnjo revizijo okvira EU za energetska varnost.

Sporočeni nacionalni cilji glede energetske varnosti so osredotočeni predvsem na zagotavljanje neprekinjene oskrbe, temu pa sledi diverzifikacija virov energije. Države članice poročajo o močni osredotočenosti na povečanje zanesljivosti oskrbe s plinom, in sicer z razvojem novih terminalov za utekočinjeni zemeljski plin, alternativnih plinovodnih tras in plinov iz obnovljivih virov.

3.5 Raziskave, inovacije in konkurenčnost

Tehnologije za čisto energijo zagotavljajo pomemben gospodarski prispevek, saj je v sektorju energije iz obnovljivih virov po ocenah približno 1,8 milijona delovnih mest v EU, njegov skupni promet v letu 2023 pa je ocenjen na približno 233 milijard EUR²⁴. Konkurenčnost sektorja tehnologij za čisto energijo v EU je ključna ne le za uresničevanje energetske in podnebnih ciljev, ampak tudi za ustvarjanje delovnih mest ter krepitev energetske in gospodarske varnosti²⁵.

Akt o neto ničelni industriji, ki je začel veljati leta 2024, je pomemben korak pri podpiranju proizvodnje neto ničelnih tehnologij v EU. Komisija je maja 2025 sprejela štiri akte sekundarne zakonodaje²⁶, kar je pomemben mejnik za izvajanje akta. Predstavila je tudi sporočilo, v katerem je ocenila dobavo neto ničelnih tehnologij v EU in pokazala močno odvisnost od Kitajske, zlasti pri sončnih fotovoltaičnih sistemih (94 % fotovoltaičnih modulov in fotovoltaičnih celic) ter baterijah (50 % baterijskih sklopov, modulov in celic ter 81 % anodnih aktivnih materialov)²⁷. Na splošno se sektor čiste tehnologije v EU še naprej sooča z močnim konkurenčnim pritiskom. Po pričakovanjih naj bi v naslednjih letih na svetovni ravni še naprej obstajale znatne presežne proizvodne zmogljivosti na področju baterij, sončne energije, vetrne energije (ohišja) in vodika (skladi elektrolizatorjev), če ne bodo sprejeti nadaljnji ukrepi politike²⁸.

²⁴ EurObserv'ER, *The State of Renewable Energies in Europe, 2024 edition* (Stanje na področju energije iz obnovljivih virov, izdaja iz leta 2024), 2025.

²⁵ Za celovitejšo oceno glej poročilo Napredek na področju konkurenčnosti tehnologij za čisto energijo za leto 2025, COM(2025) 74 final.

²⁶ Glej: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_25_1324.

²⁷ C/2025/3236.

²⁸ BloombergNEF, *Energy Transition Supply Chains* (Dobavne verige v energetske prehod), 2025.

EU je na svetovni ravni vodilna pri javni porabi za raziskave in inovacije na področju tehnologij za čisto energijo ter je v zadnjih letih povečala svoje javne naložbe v tem sektorju²⁹. Države članice so leta 2023 zagotovile skoraj 8,5 milijarde EUR sredstev za raziskave v okviru prednostnih nalog energetske unije na področju raziskav in inovacij, s čimer so svoje izdatke povečale za petino v primerjavi s prejšnjim letom. To je bilo na ravni EU dopolnjeno z več kot 2 milijardama EUR v ustreznih projektih programa Obzorje Evropa. EU je glede na ta skupni znesek vodilna med večjimi gospodarstvi v javni porabi za raziskave in inovacije na področju tehnologij za čisto energijo³⁰. Vendar **zasebne naložbe v raziskave in inovacije**, ki zagotavljajo več kot tri četrtine financiranja za raziskave in inovacije na področju tehnologij za čisto energijo v večjih gospodarstvih, ostajajo v večjih azijskih gospodarstvih znatno večje kot v EU in ZDA³¹. **Strategija za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi**, ki se je začela izvajati maja 2025, je namenjena zapolnitvi inovacijske vrzeli med EU in njenimi glavnimi svetovnimi konkurenti, pri čemer ključni ukrepi segajo od spodbujanja inovacijam prijaznih predpisov do izboljšanja dostopa do financiranja ter pospeševanja uvajanja na trg in širitve.

Namen novega upravljanja **strateškega načrta za energetska tehnologija**, ki ga je Komisija predlagala leta 2025, je skupaj z državami članicami **opredeliti skupne programe izvajanja in naložb po posameznih tehnologijah**, da bi se še naprej izkoriščale sinergije med EU, državami članicami ter deležniki na področju energetskih raziskav in industrije. Poleg tega se je v strateškem načrtu za energetska tehnologija leta 2025 začelo **več pozornosti namenjati medsektorskim izzivom**, kot so uvajanje inovacij na trg, krožnost, digitalizacija ter družbene veščine. Države članice so poročale, da so v nacionalnih ciljih, s katerimi so prenesle cilje strateškega načrta na energetska tehnologija, močno poudarjeni energetski sistemi in vodik. Kar zadeva jedrske tehnologije, je evropsko industrijsko zavezništvo za male modularne reaktorje septembra 2025 objavilo svoj strateški akcijski načrt, v katerem so opisani konkretni ukrepi za podpiranje in pospešitev razvoja in uvajanja malih modularnih reaktorjev prek več izbranih projektov do začetka naslednjega desetletja. Kar zadeva fuzijsko energijo, je projekt ITER lani dosegel vse ključne kazalnike uspešnosti, v prvem semestru leta 2025 pa so kazalniki pokazali, da projekt poteka po načrtu, s čimer se približuje znanstvenoraziskovalni fazi, ki bo omogočila industrijsko komercializacijo.

4. ODLOČILNI TRENUTEK ZA DOKONČANJE TRDNE ENERGETSKE UNIJE

Razogljičenje je pomembna priložnost za rast: zagotovi lahko stabilnost cen in trgov energije, zniža stroške energije, ustvari visokokakovostna delovna mesta in poveča konkurenčnost evropskih industrij, hkrati pa poveča domačo proizvodnjo energije ter zagotovi koristi v smislu zanesljivosti oskrbe in energetske neodvisnosti.

Celovito izvajanje akcijskega načrta za cenovno dostopno energijo je začelo kazati prve učinke na terenu. V prihodnjih mesecih bo še naprej prednostna naloga znižati cene energije za vse evropske državljane in podjetja ter hkrati pospešiti izvajanje okvira za leto 2030. Komisija bo okrepila prizadevanja na podlagi sklopa ukrepov, napovedanih 21. oktobra³².

Hkrati bo postavila trdne temelje za podpiranje preobrazbe tudi v naslednjem desetletju **na poti do podnebne nevtralnosti do leta 2050**.

Sozakonodajalca trenutno obravnavata **predlog Komisije za spremembo evropskih podnebnih pravil, s katerim bi določili podnebni cilj EU za leto 2040, tj. 90-odstotno zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov v primerjavi z ravnmi iz leta 1990**.

²⁹ Opazovalnica za tehnologijo za čisto energijo, *Overall Strategic Analysis of Clean Energy Technology in the EU - 2024 Status Report* (Splošna strateška analiza tehnologij za čisto energijo v EU – poročilo o stanju za leto 2024), 2025.

³⁰ Analiza Skupnega raziskovalnega središča za poročila opazovalnice za tehnologijo za čisto energijo za leto 2025 (v pripravi).

³¹ COM(2025) 74 final.

³² [Komisija krepi prizadevanja za znižanje cen energije s sklopom ukrepov v pomoč industriji in porabnikom – Energija](#).

Ko bo odobren, bo podnebni cilj EU za leto 2040 služil kot referenčno merilo za okvir politike EU za prihodnje desetletje. Izkušnje, pridobljene pri izvajanju sedanjega regulativnega okvira, vključno z uredbo o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, kažejo, kako pomembno je, da se ambicije usklajujejo z zmogljivostmi za njihovo uresničitev, in da se zagotavlja usklajenost nacionalnih strategij.

Poudarek bi moral biti na oblikovanju skladnega in predvidljivega okvira politike, ki bi državam članicam, vlagateljem in državljanom zagotavljal dolgoročno gotovost v celotni naslednji fazi energetskega prehoda. Za doseganje tega se je treba spopasti z več izzivi.

Prvič, **bolj poglobljena elektrifikacija bistvena za doseganje ambicioznega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov in zadovoljevanje potreb po energiji za konkurenčno in uspešno EU**. Vendar delež električne energije v končnem povpraševanju po energiji že več kot desetletje ostaja nespremenjen in znaša približno 23 %. Da bi dosegli cilje EU glede razogljičenja in zagotovili obsežno elektrifikacijo kopenskega prometa, ogrevanja prostorov in vode ter številnih industrijskih procesov, se mora ta delež do leta 2030 povečati na tretjino oziroma približno 32 %, kot je navedeno v dogovoru o čisti industriji, do leta 2040 pa skoraj podvojiti in doseči 50 %.

Če se upošteva tudi električna energija, potrebna za proizvodnjo vodika, bo treba zaradi tega prehoda proizvodno zmogljivost do leta 2040 več kot podvojiti, prav tako bo potrebnih približno **1 bilijon EUR naložb v omrežja in prožnost do leta 2040**.

Drugič, da bo ta **strateški pristop stroškovno učinkovit**, bo treba še naprej spodbujati uvajanje **energijsko učinkovitih tehnologij** in zagotavljati, da so vsa gospodinjstva in podjetja opremljena s pametnimi števci. Najpomembnejše je, da se bo levji delež potreb po naložbah v energijsko učinkovitost med letoma 2030 in 2040 nanašal na **obnovo obstoječih stavb**, vključno s prenovo ogrevanja in hlajenja, zlasti za stanovanjski sektor, v katerem bo potrebnih do 241 milijard EUR na leto³³.

Tretjič, **da bi energetski prehod uspel** in za zagotovitev, da prihodnji energetski sistem temelji na konkurenčnem sektorju čiste tehnologije v EU, **je potreben razcvet v Evropi izdelanih inovativnih tehnologij**. Razvoj in uvajanje digitalnih rešitev in aplikacij umetne inteligence imata velik potencial za zagotavljanje večje učinkovitosti in prožnosti energetskega sistema ter za lažje vključevanje obnovljivih virov energije z nižjimi stroški. Hkrati je pomembno zagotoviti kibernetško varnost energetskega sistema EU in načrtovati vključevanje vse večje porabe podatkovnih centrov³⁴.

Da bi podprli to obsežno preobrazbo energetskega sistema, se bodo morale naložbe v čisto energijo s približno 240 milijard EUR leta 2020 povečati na okoli 695 milijard EUR na leto do leta 2040. Te naložbe morajo podpirati širitev, digitalizacijo ter posodobitev elektroenergetske infrastrukture, domačo proizvodnjo in skladiščenja.

Ključnega pomena bosta izkoriščanje javnih naložb in mobilizacija zasebnih naložb, pa tudi oblikovanje inovativnih finančnih instrumentov za podpiranje trajnostnih naložb v energijo in podnebje po vsej EU ter za spodbujanje čezmejnega sodelovanja. Kot je priporočeno v Letovem poročilu, bi lahko mehanizem EU za financiranje energije iz obnovljivih virov na primer podprl stroškovno učinkovitost in povečal ambicije držav članic z omogočanjem dražb energije iz obnovljivih virov na ravni celotne EU.

Kot je navedeno v akcijskem načrtu za cenovno dostopno energijo in v [časovnem načrtu za energijsko učinkovitost](#), bo razširitev jamstvenih shem EU za storitve energijske učinkovitosti in instrumentov za pospeševanje energijske učinkovitosti prispevala k okrepitvi trga za energijsko učinkovitost ter k preoblikovanju prihrankov energije v primarni proizvod, ki ga bo usmerjal trg in s katerim bodo lahko Evropejci storitve izkoristili za zmanjšanje svojih stroškov energije. Prihodnja revizija energetskega upravljanja je priložnost za preoblikovanje nacionalnih

³³ SWD(2024) 64 final.

³⁴ Mednarodna agencija za energijo poroča o 70-odstotnem povečanju porabe podatkovnih centrov v Evropi med letoma 2025 in 2030: [Energy and AI](#) (Energija in umetna inteligenca).

energetskih in podnebnih načrtov v **verodostojne naložbene strategije**, ki bodo podlaga za reforme in bodo učinkovito usmerjale financiranje v čisti prehod.

Po **vmesnem pregledu kohezijske politike** bodo lahko države članice uporabile kohezijska sredstva za podporo projektom energetskih medsebojnih povezanosti ter s tem povezanim infrastrukturnam za prenos, distribucijo in shranjevanje.

Poleg tega je v predlogu za ambiciozen večletni finančni okvir v višini 1,98 bilijona EUR za obdobje 2028–2034 (v tekočih cenah) predvideno petkratno povečanje proračuna **Instrumenta za povezovanje Evrope** za okrepitev čezmejne energetske infrastrukture, potrebne za trdno energetska unijo.

Z nacionalnimi in regionalnimi partnerskimi načrti se bodo podprla domača omrežja za prenos in distribucijo, pri čemer bo upoštevano tudi vseevropsko energetska omrežje. Z okvirom za odpornost na podnebne spremembe bo med drugim zagotovljeno, da bodo vse naložbe in glavne politike, dovezetne za vplive podnebnih sprememb, zasnovane tako, da bodo kos podnebnim tveganjem, ki bi se lahko pojavila v njihovi življenjski dobi. Predlog temelji tudi na **Evropskem skladu za konkurenčnost**, ki bo poenostavil in pospešil financiranje EU ter spodbudil zasebne in javne naložbe v strateške tehnologije, vključno s tistimi, ki so ključne za prehod na čisto energijo.

Bistveno bo zagotoviti skladnost med prihodnjimi nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti ter razvojem nacionalnih in regionalnih načrtov partnerstva, vključno z njihovim vmesnim pregledom. S tem se bo podprla uskladitev prednostnih naložb z dolgoročnimi energetskimi reformami in vzpostavitev infrastrukture, na kateri temelji resnično povezana energetska unija, vključno z odpravo osmih kritičnih ozkih grl, opredeljenih v okviru energetskih avtocest.

Poenostavitev ima ključno vlogo pri hitrejšem uresničevanju ciljev energetske politike na nacionalni ravni in ravni EU na podlagi dialogov o izvajanju in pregledov dejanskega stanja. Veljavna uredba o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov je na tem področju že pomenila velik korak naprej, vendar je potreben nov zagon za nadaljnjo racionalizacijo in uskladitev elementov načrtovanja, poročanja in spremljanja naložb. Tako bi bilo mogoče racionalizirati postopke in zagotoviti, da bo prihodnji okvir energetske in podnebne politike **ostal odziven in dobro usmerjen, hkrati pa bo zagotovil ambiciozen podnebni in energetska prehod.** Prihodnji energetska in podnebni okvir bi bilo treba uporabljati bolj strateško, da bi pritegnili naložbe in podprli izvajanje v državah članicah.

Evropski državljani morajo občutiti koristi energetskega prehoda v vsakdanjem življenju. Z **zagotavljanjem priložnosti za vključevanje državljanov** v fazi načrtovanja in razvoja energetskih projektov in omrežne infrastrukture ali podpiranjem državljanov, da izkoristijo inovativne ponudbe za preprečevanje nestanovitnosti cen, se bo zagotovila potrebna družbena sprejemljivost za doseganje ciljev EU in prispevalo k nižjim računom za energijo. Kot primer za vključitev v prihodnje pobude EU bi lahko služil državljanski forum o energijski učinkovitosti, ki ga je Evropska komisija organizirala leta 2024.

Te izboljšave morajo skupaj prispevati k bolj celovitemu, v prihodnost usmerjenemu okviru, ki bi podpiral čisti prehod EU v prihodnjem desetletju, hkrati pa varoval konkurenčnost, cenovno dostopnost, varnost in socialno pravičnost ter prispeval k dokončanju energetske unije.

PRILOGA 1

Preglednica: Napredek pri izvajanju akcijskega načrta za cenovno dostopno energijo

dokončano

v teku

Ukrepi iz stebra I: zmanjšanje stroškov energije	Podukrep	Stanje	Rok
1. Cenovno dostopna energija	Smernice glede metodologij za obračun omrežnih tarif in predhodne naložbe v omrežja		Drugo četrtnetlje 20 25
	Priporočilo državam članicam o uporabi prožnosti (vključno z direktivo o obdavčitvi energije) pri zmanjševanju obdavčitve električne energije		Četrto četrtnetlje 20 25
	Energetski sveženj za državljane, vključno s smernicami in ukrepi glede energetske revščine in energetske skupnosti		Prvo četrtnetlje 20 26
2. Zmanjšanje stroškov oskrbe z električno energijo	Pilotni projekt Evropske investicijske banke za pogodbe o nakupu čiste električne energije (500 milijonov EUR), sveženj za proizvodnjo omrežij (1,5 milijarde EUR)		Drugo četrtnetlje 20 25
	Smernice za inovativne oblike obnovljivih virov energije ter območja za pospešeno uvajanje omrežij in shranjevanja		Drugo četrtnetlje 20 25
	Podpora Komisije pri izvajanju s širitvijo pobude Acele-RES, strokovno skupino za izdajo dovoljenj, usklajenim ukrepanjem v zvezi z direktivo o energiji iz obnovljivih virov, dialogom o izvajanju, orodjem za usmerjanje v obliki vprašanj in odgovorov		Drugo četrtnetlje 20 25
	Revizija okvira za državne pomoči		Drugo četrtnetlje 20 25
	Smernice za oblikovanje pogodb na razliko		Četrto četrtnetlje 20 25
	Zakonodajni predlogi za racionalizirane postopke izdaje dovoljenj za energetske infrastrukture, shranjevanje in obnovljive vire energije		Četrto četrtnetlje 20 25
	Sveženj za evropska omrežja		Četrto četrtnetlje 20 25
	Smernice za spodbujanje nagrajevanja prilagodljivosti v maloprodajnih pogodbah		Četrto četrtnetlje 20 25
	Kodeks omrežja za prilagajanje odjema		Prvo četrtnetlje 20 26
	Pravila terminskega trga za povečanje možnosti varovanja pred tveganji		Tretje četrtnetlje 20

			26
	Države članice prilagodijo nacionalne postopke za izdajo dovoljenj in okrepijo nacionalne organe	→	Čim prej
3. Izboljšanje trgov plina	Izkoriščanje kupne moči EU	→	Drugo četrtoletje 2025 do leta 2026
	Produkt Evropske investicijske banke za energijsko učinkovitost za mala in srednja podjetja, jamstvena shema, pilotni projekt	✓	Tretje četrtoletje 2025
	Ocena vseevropskega trga za sistem potrjevanja prihrankov energije	→	Tretje četrtoletje 2025
	Posodobitev pravil EU o označevanju z energijskimi nalepkami in okoljsko primerni zasnovi	→	Tretje četrtoletje 2025
	Ocena dostopa do kapitala in finančnih spodbud	→	Četrto četrtoletje 2025
	Ocena projektne skupine za trg plina	→	Četrto četrtoletje 2025
	Države članice in organi za nadzor trga okrepijo nadzor in izvrševanje	→	Čim prej
4. Energijska učinkovitost	Program Evropske investicijske banke za energijsko učinkovitost v malih in srednjih podjetjih	✓	Tretje četrtoletje 2025
	Okrepitev učinkovitih naprav in proizvodov	→	Čim prej
Ukrepi iz stebra II: <i>Dokončanje energetske unije</i>	Podukrepi	Stanje	Rok
5. Dokončanje energetske unije	Ustanovitev projektne skupine za energetske unije	✓	Drugo četrtoletje 2025
	Usmeritveni jedrski program	✓	Drugo četrtoletje 2025
	Bela knjiga o tesnejšem povezovanju trga električne energije	→	Četrto četrtoletje 2025
	Strategija za naložbe v čisto energijo	→	Četrto četrtoletje 2025
	Strateški načrt za energetske tehnologije	→	Četrto četrtoletje 2025
	Akcijski načrt za elektrifikacijo, strategija za ogrevanje in hlajenje, strateški načrt za digitalizacijo	→	Prvo četrtoletje 2025

	in umetno inteligenco		26
	Strategija za jedrsko fuzijo		Leto 2026
	Revizija uredbe o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov		Do sredine leta 2027
Ukrepi iz stebra III: Privabljanje naložb in doseganje rezultatov	Podukrep	Stanje	Rok
6. Tristranski sporazumi	Začetek postopka za tristranske sektorske sporazume za cenovno dostopno energijo za evropsko industrijo		Četrto četrletje 2025
Ukrepi iz stebra IV: Pripravljeni na morebitne krize	Podukrep	Stanje	Rok
7. Zanesljivost oskrbe za stabilnost cen	Revizija okvira za energetsko varnost		Prvo četrletje 2026
8. Pripravljenost na krize zaradi cen	Smernice za sheme za zmanjšanje konične obremenitve zaradi nenadnih porastov cen v obdobjih obremenitve sistema		V teku
	Začasna povečanja zmogljivosti čezmejnih povezav med krizami		Trajno
Spremljanje napredka	Podukrep	Stanje	Rok
Poročilo o stanju energetske unije	Komisija izvaja akcijski načrt, spremlja napredek pri njegovem uresničevanju in o njem poroča v poročilu o stanju energetske unije.		Letno

PRILOGA 2 – Poročilo o napredku na področju konkurenčnosti

Ta priloga vsebuje najnovejše informacije o konkurenčnosti EU na področju tehnologij za čisto energijo in dopolnjuje oddelek 3.5. Temelji na poročilu o napredku³⁵, ki je bilo sprejeto skupaj z dogovorom o čisti industriji in akcijskim načrtom za cenovno dostopno energijo februarja 2025, ter na delu opazovalnice za tehnologijo za čisto energijo.

1. Razvoj na svetovnem trgu

Svetovne naložbe v čisto energijo so prehitale naložbe v fosilna goriva, pri čemer naj bi bili približno dve tretjini od 3 bilijonov EUR kapitalskega toka za energijo, predvidenega za leto 2025, namenjeni tehnologijam za čisto energijo³⁶. Obnovljivi viri energije so najbolj stroškovno konkurenčni viri električne energije v EU, ki je leta 2024 v svoji mešanici virov električne energije dosegla 47-odstotni delež obnovljivih virov energije.

EU ostaja pomemben akter v trgovini s čisto tehnologijo, pri čemer je nedavno zmanjšala trgovinske primanjkljaje pri toplotnih črpalkah, sončnih fotovoltaičnih sistemih in baterijah ter ustvarila presežek pri sončni toplotni energiji. Vendar te izboljšave deloma odražajo manjše povpraševanje in večje zaloge, ne pa okrevanja proizvodne baze. Izvoz se je leta 2024 zmanjšal, in sicer je EU izgubila 7 % vrednosti izvoza³⁷. Na svetovni ravni se pričakuje, da bo proizvodna zmogljivost na področju sončne energije, baterij, vetrne energije in vodika še naprej presežna, pri čemer bo pri naložbah in proizvodnji prevladovala Kitajska, ki ima več kot 85 % svetovnih zmogljivosti za sončno energijo in baterije. Proizvodni stroški v EU ostajajo bistveno višji, saj so kitajski sončni moduli po ocenah za 35–65 % cenejši od evropskih, vetrne turbine pa približno za tretjino³⁸.

2. Proizvodnja in dobavne verige neto ničelnih tehnologij

Spodbujanje proizvodnje čistih tehnologij je osrednjega pomena za politiko EU v skladu z dogovorom o čisti industriji in aktom o neto ničelni industriji. Leta 2025 sta bila za podporo naložbam sprejeta nov okvir za državne pomoči in nov davčni okvir, s sekundarno zakonodajo na podlagi akta o neto ničelni industriji pa so zagotovljena orodja za povečanje zmogljivosti EU ter uporabo meril za odpornost pri javnem naročanju in dražbah. Odvisnosti so kljub tem ukrepom še vedno precejšnje: Kitajska je leta 2023 zagotovila več kot 90 % fotovoltaičnih modulov, skoraj 80 % vseh fotovoltaičnih sistemov, polovico sestavnih delov baterij in veliko večino trajnih magnetov za vetrne turbine³⁹.

EU ohranja močan položaj na področju vetrnih turbin, omrežnih tehnologij, vodne energije in vrhunskih toplotnih črpalk ter vodilno vlogo v svetu na področju bioplina in biometana. Prav tako je v dobrem položaju na področju inovativnih goriv za letalski in pomorski promet, čeprav je proizvodnja še vedno v majhnem obsegu in draga. Leta 2024 se je skupna vrednost proizvodnje

³⁵ COM(2025) 74 final.

³⁶ Mednarodna agencija za energijo, *World Energy Investment* (Svetovne naložbe v energijo), 2025. Pri pretvorbi v eure je bil uporabljen povprečni menjalni tečaj v višini 0,9239 EUR za 1 USD v letu 2024, na podlagi podatkov [Evropske centralne banke](#).

³⁷ Skupno raziskovalno središče na podlagi podatkov COMEXT/COMTRADE za izbrane tehnologije (litij-ionske baterije, fotovoltaični moduli, sončna toplotna energija, toplotne črpalke, vodna energija, vetrna energija) za poročila opazovalnice za tehnologijo za čisto energijo za leto 2025 (v pripravi).

³⁸ Mednarodna agencija za energijo, *Advancing Clean Technology Manufacturing* (Napredek v proizvodnji čistih tehnologij), 2024.

³⁹ COM(2025) 3236.

čistih tehnologij v EU za šest ključnih tehnologij za čisto energijo zmanjšala za 11 % na 35 milijard EUR, močna rast pa je bila zabeležena le pri vetrni in vodni energiji⁴⁰.

3. Trendi na področju raziskav in inovacij

EU ostaja vodilna v svetu pri javnih naložbah v raziskave in inovacije na področju tehnologij za čisto energijo, saj je leta 2023 mobilizirala več kot 10,5 milijarde EUR. Vendar so zasebne raziskave in inovacije, ki prevladujejo na svetovni ravni, v večjih azijskih gospodarstvih veliko močnejše (0,37 %–0,64 % BDP) kot v EU (0,17 % BDP) in ZDA (0,08 % BDP)⁴¹, zato je EU v slabšem položaju. EU je še naprej v dobrem položaju pri prijavih patentov visoke vrednosti na področju obnovljivih virov energije in energijske učinkovitosti. Glede na te trende patentiranja ima EU dober položaj na področju tehnologij, kot so vetrna energija, vodik, pametna omrežja in oceanska energija, na področju baterij, sončne fotovoltaike, geotermalne energije in digitalne tehnologije pa zaostaja za državami, kot sta ZDA in Kitajska⁴². V letu 2024 se je nadaljevalo zmanjševanje svetovnih naložb tveganega kapitala v tehnologije za čisto energijo, ugotovljeno leta 2023. V EU so se naložbe tveganega kapitala v čiste tehnologije leta 2024 prepolovile. Vendar se je delež Evrope v svetu v zadnjih letih povečal na skoraj petino. V nasprotju z ZDA in Kitajsko, ki imata koristi od širokega nabora srednje velikih poslov, je uspešnost EU odvisna od majhnega števila zelo velikih poslov⁴³.

Nedavne pobude na področju jedrske energije vključujejo ustanovitev industrijskega zavezništva za male modularne reaktorje ter priprave na evropsko strategijo za jedrsko fuzijo. Poleg tega se bo z reformo strateškega načrta za energetsko tehnologijo okrepilo usklajevanje z državami članicami, deležniki s področja raziskav in industrijo. V prihodnosti bo predlagani Evropski sklad za konkurenčnost skupaj s programom Obzorje Evropa zagotavljal stalno podporo med raziskavami in uvajanjem, medtem ko naj bi program Evropske investicijske banke TechEU do leta 2027 mobiliziral 250 milijard EUR, tudi s podporo EU. Ti instrumenti naj bi skupaj okrepili sposobnost Evrope, da poveča obseg inovacij, zavaruje dobavne verige in ohrani konkurenčnost v svetovni tekmi za čisto energijo.

⁴⁰ Skupno raziskovalno središče na podlagi podatkov PRODCOM za izbrane tehnologije (litij-ionske baterije, sončni fotovoltaični moduli, sončna toplotna energija, toplotne črpalke, vodna energija, vetrna energija) za poročila opazovalnice za tehnologijo za čisto energijo za leto 2025 (v pripravi).

⁴¹ Opazovalnica za tehnologijo za čisto energijo, *Overall Strategic Analysis of Clean Energy Technology in the EU: 2024 Status Report* (Splošna strateška analiza tehnologij za čisto energijo v EU: poročilo o stanju za leto 2024), 2025.

⁴² Opazovalnica za tehnologijo za čisto energijo, *Overall Strategic Analysis of Clean Energy Technology in the EU: 2024 Status Report* (Splošna strateška analiza tehnologij za čisto energijo v EU: poročilo o stanju za leto 2024), 2025.

⁴³ Analiza Skupnega raziskovalnega središča za poročila opazovalnice za tehnologijo za čisto energijo za leto 2025 (v pripravi).